

**A fogyatékkal élő személyek sportolási
lehetőségeinek vizsgálata a dél-alföldi régióban**

A szakemberek ismereteinek és attitűdjének összehasonlító vizsgálata

BJR 105

Tartalomjegyzék

Táblázatjegyzék.....	2
Ábrajegyzék	2
Absztrakt.....	3
1. Bevezetés	4
2. Hipotézisek.....	6
3. Bevezetés a fogyatékos személyek sportjába.....	7
3.1. A sport, mint rehabilitációs módszer: a paralimpiák kezdete és rövid története.....	7
3.2. A versenyzők csoportosítása	12
3.3. A sportágak áttekintése	14
4. A sport, a mozgás jelentősége.....	17
4.1. Általánosságban a mozgás jelentőségéről.....	17
4.2. A sport, a mozgás szerepe a fogyatékos emberek életében, integrációjukban.....	18
5. A parasportolók megítélése.....	21
5.1. A média szerepe.....	21
5.2. Az esélyegyenlőség kérdésköre.....	22
6. A dél-alföldi régió helyzetének vizsgálata.....	26
6.1. A vizsgálati módszerek	26
6.2. A minta.....	26
6.3. A kérdőívek feldolgozásának módszere.....	28
7. A vizsgálat eredményei.....	30
7.1. Az egyesületi kérdőívek	30
7.2. A szakemberek vizsgálata	33
8. Az eredmények értelmezése.....	36
8.1. Az egyesületekről	36
8.2. Az attitűd-vizsgálat eredményei	37
8.3. Az ismeretek összefüggése egyéb tényezőkkel.....	41
9. Összegzés.....	47
10. Kitekintés	49
Felhasznált irodalom	50
Köszönetnyilvánítás	53
Mellékletek	54

Táblázatjegyzék

1. táblázat Sportszövetségek, sportbizottságok alakulása 1959 - 1989-ig.....	8
2. táblázat A magyarok a paralimpiákon – részvétel és eredmények.....	11
3. táblázat A támogatások összehasonlítása az egyéni versenyszámok tükrében.....	24
4. táblázat Faktoranalízis	29
5. táblázat A kutatásban résztvevő nők és férfiak megoszlása foglalkozás és szak szerint.....	33
6. táblázat A skálára adott válaszok megoszlása.....	35
7. táblázat Az itemre adott válaszok összehasonlító vizsgálata a hallgatók esetén.....	37
8. táblázat A válaszok nemek szerinti megoszlása.....	38
9. táblázat A hallgatók válaszait összehasonlító táblázat	39
10. táblázat A nemek válaszainak százalékos adatai.....	39
11. táblázat A foglalkozás meghatározó szerepe a 21. kérdésben	40
12. táblázat A nem befolyásoló szerepe a 11. kérdés esetén	41
13. táblázat A válaszok összehasonlítása a hallgatók körében	43
14. táblázat A foglalkozás, mint befolyásoló tényező az ismeretek tekintetében.....	43
15. táblázat Az intézménytípus hatása a válaszadásra.....	44
16. táblázat A foglalkozás befolyásoló szerepe	45
17. táblázat A hallgatók válaszainak hatása a szakterület tükrében.....	46
18. táblázat A válaszok foglalkozás szerinti eloszlása	46

Ábrajegyzék

1. ábra A fejlődés leírása a résztvevő országok számának tükrében.....	9
2. ábra Változások a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeiben.....	10
3. ábra Kiküldött és visszakapott kérdőívek aránya	27
4. ábra Egyesületek a dél-alföldi régióban.....	30
5. ábra A sérültségi kategóriák megjelenése a dél-alföldi régióban.....	32
6. ábra Vélemények a paralimpián részt vevő magyarok sportágairól.....	34
7. ábra A hallgatók és a pedagógusok válaszainak összehasonlítása	38
8. ábra A tanulók szakterületének befolyása a válaszadásra.....	40
9. ábra A hallgatók véleményének összehasonlítása.....	42
10. ábra A hallgatók szakterületének hatása a válaszadásra.....	44
11. ábra A pályán lévő testnevelők és gyógypedagógusok válaszainak összehasonlítása	45

Absztrakt

A dolgozat a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeit, a szakemberek attitűdjének és ismereteinek vizsgálatát mutatja be, melyet a dél-alföldi régió területén végeztem. A vizsgált szakemberek gyógypedagógus és testnevelő szakos hallgatók, illetve tanárok voltak.

A fogyatékos személyek sportolásának kezdete az 1940-es évek végére nyúlik vissza, amikor Angliában egy veterán kórház igazgatója, Sir Ludwig Guttman a sportot, mint rehabilitációs módszert kezdte alkalmazni, majd ez a szemlélet az egész világon elterjedt. Magyarországon is számos lehetősége van egy fogyatékos személynek a sportolásra.

Sportolási lehetőségek az egyesületek felmérését követően tárultak elénk. A strukturált kérdőíves felmérés alapján megállapítható, hogy a régióban elegendő számú egyesület van, melyek mindegyike befogadó képes. A fogyatékos személyek sportja nem kap elég nyilvánosságot a médiában, melynek következménye lehet, hogy a szakembereknek nincsenek információik az egyesületekről, a fogyatékos személyek sportjáról.

Az attitűd-kérdések elemzése által kimutatható, hogy a gyógypedagógus és testnevelés szakos hallgatók válaszai között szignifikáns különbség tapasztalható, vagyis befolyásolta a válaszadást az, hogy milyen szakos hallgatót kérdeztünk. Pozitív tény, hogy a pedagógusok és a hallgatók véleménye között is hasonló eredményt láthatunk, vagyis a foglalkozás befolyással van a válaszadásra, mely azt mutatja, hogy a fiatalabb generáció tájékozottabb a fogyatékos személyek sportját illetően.

A kutatás célja a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeinek a megismerése volt. A szakemberek vizsgálata főként ismeretükre terjedt ki. Az adatok tükrében megállapítható, hogy ez a terület fejlesztésre szorul. A kutatás folytatásával az ismeretek kibővítését, valamint a megszerzett információk (egyesületek, sportágak) továbbítását tűztem ki célul a szakemberek és intézmények felé. Ennek köszönhetően remélhetően szélesebb körben jut el a fogyatékos személyekhez a sportolás lehetősége.

„A fogyatékoság egy olyan gondolati struktúra, amely a társadalomban élő ember agyában jön létre, és beszédében, illetve viselkedésében mutatkozik meg. A fogyatékkal élő embert elsősorban nem saját csökkent képességei korlátozzák, hanem az, ahogyan mi mindannyian, az adott társadalom, kultúra tagjai ezen személyekkel kapcsolatosan vélekedünk, illetve viselkedésünk révén velük szemben megnyilvánulunk.”

(Hammer, Wigeaard, Kissow és Johansen, 2005. 63.)

1. Bevezetés

Herakleitos, görög filozófus egyik mondása így hangzik: "Mozgok: tehát vagyok" (idézi *Fehérné*, 1996. 28. o.). Már több mint kétezer évvel ezelőtt megfogalmazta azt a fontos tényt, hogy a mozgás életünk alapját képezi, hiszen magához a létezéshez is folyamatosan mozgásban vagyunk. A mozgás életünk azon része, mely sohasem hiányozhat. (*Fehérné*, 1996) Ez az idézet nem csak egyénekre vonatkozik. Sokkal fontosabb az a tény, hogy a mozgás, a sport által sikeresen hívhatjuk fel a figyelmet bármire: a sport az egyik legkiválóbb kommunikációs eszköz. Szinte bárki képes mozogni, sportolni: testi és szellemi képességeitől függetlenül.

Magam is a sport, a mozgás megszállottja vagyok, hiszek abban, hogy ennek segítségével az emberek a maximumot hozhatják ki magukból. Nem tudom elképzelni, hogy valaki ennek a csodás világnak a megismerése nélkül nőne fel, bár azt sem szabad tagadni, hogy sokakhoz még ma sem jut el az önfeledt, szabad mozgás, sportolás lehetősége.

Úgy gondolom, hogy kutatni, dolgozni csak olyan tevékenységi körben szabad, és érdemes, ami iránt szívvel-lélekkel elkötelezettek vagyunk, amiben mi is teljesnek érezzük magunkat. Szerencsésnek mondhatom magam, ugyanis az én életemben kettő ilyen is van: a gyógyypedagógia és a sport. E két terület összekapcsolódása erősített meg abban, hogy a fogyatékos személyek sportolásának témakörét vizsgáljam.

A kutatásom során hamar többletmotivációt találtam: a szakirodalmak hiánya hazánkban jelentős. Rá kellett döbbernem, hogy a sportpszichológiai szakirodalmakat kivéve,

parasporttal, paralimpiával kapcsolatos publikációk az elmúlt tíz esztendőben alig születtek. Kíváncsi voltam, hogy ezzel a témával itthon kik foglalkoznak, milyen hagyományokkal bír a fogyatékos személyek rendszeres mozgása, élsportja, hogy miként működik itthon a parasport, hiszen tudjuk, hogy sok helyen még a hagyományos sikersportágak is kihalóban vannak (megszűnő támogatások, szponzorok hiánya, stb.).

A motivációm adott volt, és a kutatás folyamán egyre csak nőtt a téma iránti érdeklődésem, szeretetem. A kutatásomban a dél-alföldi régió parasport helyzetét vizsgáltam kérdőíves eljárással, melyben a jövő és jelen szakembereihez (testnevelők és gyógypedagógusok), az egyesületekhez fordultam kérdéseimmel.

Eleinte a céloom az volt, hogy az egyesületekről információt szerezzek. Amikor belekezdtem a kutatásba és keresni kezdtem, rá kellett jönnöm, hogy komoly hiány van ezen a területen. Kutatásom segítségével szolgálhat mind a szakemberek, mind a fogyatékos gyermekek, fiatalok számára, hiszen összeállításom segítségével már elég csak az intézményük által megkapott összefoglaló listát áttekinteni, hogy kedvükhöz és lehetőségeikhez mérten találjanak egy olyan mozgásformát, melyet aktívan üzhetnek.

Az egyesületek vizsgálata mellett egy attitűd-skálát töltettem ki a szakemberekkel / leendő szakemberekkel, hogy ezáltal választ kaphassak arra a kérdésre, hogy miként vélekednek a fogyatékos személyek sportolásáról, miben különbözik a jelenleg egyetemen tanuló diákok, illetve a dolgozó gyógypedagógusok, testnevelők beállítódása. Az intervallum-skála ismeret jellegű kérdéseket is tartalmazott, így a szakemberek tudásába is bepillantást nyerhettem.

A kutatásom célja teljes képet kapni a régió helyzetéről, lehetőségeiről, a fogyatékos személyek sportolási szokásairól. Bízom benne, hogy a kutatás segítségével népszerűsíteni lehet a parasportot, de elsősorban céloom rávilágítani arra, hogy a fogyatékos személyek is ugyanúgy képesek bármit elérni, ha arra lehetőséget kapnak. Szekeres Pál szavaival: „A részvét, a szájalom elsorvaszt, a segítség, a kibontakoztatott képességekből nyert önbizalom pedig valóban egyenrangúvá avat.” (Szekeres, 2002. 4. o.)

2. Hipotézisek

H1. A dél-alföldi régióban a fogyatékos személyek arányaihoz mérten – mely a 2001-es népszámlálás adatai szerint 52 335 fő – elegendő számú olyan egyesület van e területen, mely részben, vagy teljesen a parasportokra, parasportolókra specializálódott.

H2. Az egyesületek telítetlenek. Ennek hátterében a szakemberek ismereteinek hiányossága valószínűsíthető.

H3. Nem kap elég nyilvánosságot a fogyatékos emberek sportja. Nem csak a tömegsport, de az élsport sem. Nem beszélünk róla, nem hangoztatjuk, ezáltal a sikeres sportolóinkról sincs tudomásunk. A média még ma sem közvetíti egyenrangúan a Paralimpiát és az Olimpiát, hiába a világ második legnagyobb sporteseménye.

H4. A szakembereknek (testnevelők, gyógypedagógusok) nincsenek információik a munkahelyük vonzáskörzetében fellelhető egyesületekről.

H5. A dolgozó szakemberek és jelenleg még felsőfokú tanulmányaikat folytató hallgatók ismeretei között nincs szignifikáns különbség. Mindkét csoport kevés információval rendelkezik a fogyatékos személyek sportolásáról és lehetőségeikről.

H6. Az attitűdvizsgálat eredményeinél szignifikáns különbségeket vannak a testnevelők, illetve gyógypedagógusok nézetei között. Úgy vélem, hogy a fogyatékos gyermekek, fiatalok érdekeivel leginkább a gyógypedagógusok beállítódása cseng össze, és csak ezután következnek a testnevelők. Véleményem szerint a testnevelők kevésbé elfogadóak, nehezen teremtenek kapcsolatot, vagy dolgoznak egy fogyatékos gyermekkel, fiatalal, sok esetben nincsenek azzal tisztában, hogy ez a feladat az ő kompetenciakörükbe is beletartozik. Hiába van benne a testnevelők képzésében a sajátos nevelési igényű gyermekekre vonatkozó ismeretek átadása, mégis felkészületlenek ebben a témában.

3. Bevezetés a fogyatékos személyek sportjába

A paralimpiák története segítséget nyújt ahhoz, hogy bemutassam a fogyatékos emberek sportolásának kialakulását, lehetőségeik bővülését, illetve a mozgás, a sport és végezetül az élsport jelentőségét a mindennapjaikban, külön kitérve a sportra, mint a társadalomba való beilleszkedés eszközére.

3.1. A sport, mint rehabilitációs módszer: a paralimpiák kezdete és rövid története

A sport, mint a rehabilitáció egyik eszköze, módszere 1948-ban kezdte meg hódító útját. Dr. Ludwig Guttman professzor 1948. július 28-án, a XIV. nyári olimpiai játékok nyitányával egyidőben rendezte meg az általa vezetett kórházban azt az íjászversenyt, mely elindította a sport egy új ágazatát: a parasportot. (Nádas, 2002, 2005; Nagy, 2012)

Sokáig úgy véltem, ez volt az első esemény, amikor fogyatékos személyek versenyeztek, azonban a szakirodalmak tanulmányozás közben Budavári Ágnes 2007-es publikációja hívta fel a figyelmemet egy, a tizenkilencedik század végén történt versenyre. 1880-ban két férfi kényelmetlen, nehéz falábakkal tette meg a versenytávot, mely egy newmarket-i gyepen keresztül volt kijelölve. (Arbuthnott, 1998; Budavári, 2007)

Hatvannyolc évet kellett várni a következő hivatalos lehetőségre. A Stoke Mandville-i kórház igazgatójaként Guttman, a londoni olimpia nyitányával egy időben, a kórházban tartózkodó veterán katonák részvételével szervezett meg egy íjászversenyt. Az első viadalon tizenhat kerekesszékes katona vett részt. (Nádas, 2002, 2005; Nagy, 2012) A résztvevők között tizennégy férfi és két nő versenyzett (Nagy, 2012). Ez a néhány résztvevő is elég volt ahhoz, hogy a fogyatékos személyek utat törjenek maguknak a sport világába, hiszen ez az íjászverseny bizonyította, hogy a sérült emberek ugyanúgy képesek bármire, ebből kifolyólag akár kimagasló sportteljesítmény elérésére is. Összességében kijelenthető, hogy hasonlóan ép társaikhoz: akarnak, harcolnak, mind lelkiileg, mind fizikálisan képesek bármire, amit csak elterveznek. (Nádas, 2002, 2005) Ludwig Guttman erősen hitt abban, hogy a gerincsérültek a társadalom aktív tagjaivá válhatnak, ha lehetőséget kapnak a rehabilitációs programokban való részvételre, melyek együtt járnak az új segédeszközök gyártásával, izomcsoportokat erősítő gyakorlatokkal és különösen a pszichés támogatással (Farrar, 2012). Nincs olyan sérülés, elmaradás, másság, ami gátat szabhat elképzeléseiknek, akarásuknak, vágyaiknak.

Az esemény hatására Anglia számos kórházában elkezdtek alkalmazni ezt a módszert: a hadisérültek sport általi rehabilitációját. Eközben évről évre megrendezésre kerültek a Stoke Mandville-i Játékok, egyre növekvő létszámmal, ami maga után hozta a sportágak bővülését is, így az íjászon kívül a versenyezni vágyó indulhatott akár atlétikai-, vívó-, asztalitenisz- és kosárlabdaversenyeken. Az első eseményt követően négy év telt el az első nemzetközi verseny lebonyolításáig. 1952-ben négy holland hadisérült érkezett Guttman professzorékhoz, hogy részt vegyen a játékokon, megmérettetve magukat az angliai veteránokkal. Ez adott lendületet a folyamat elindulásához: Európa egyre több országában kezdték el használni a sportot a rehabilitáció új eszközeként. A sportversenyek megrendezéséhez szükség volt egy biztos szervezeti háttérre, akik az eseményt koordinálják, előteremtik a szükséges anyagi háttérrel. Szükségessé vált egy nemzetközi szervezet létrehozása. 1958-ban létrehozták az első nemzetközi sportszövetséget, a Nemzetközi Stoke Mandville-i Játékok Szövetségét. Ezt követően sorra alakultak a fogyatékos személyeket képviselő szervezetek, ezzel hozzájárulva a hasonló események szervezésének gördülékenységéhez. A sportszövetségek alakulásának folyamata az 1. táblázatban megtekinthető. (Nádas, 2002, 2005)

Szervezet neve	Hivatalos elnevezés	Rövidítés	Alapítás
Nemzetközi Stoke Mandvill-i Játékok Szövetsége	International Stoke Mandville Games Federation	ISMGF	1958
Fogyatékosok Nemzetközi Sportszervezete	International Sports Organisation for Disabled	ISOD	1964
Központi Idegrendszeri Sérültek Nemzetközi Sport- és Rekreációs Szövetsége	Cerebral Palsy – International Sport and Recreation Association	CP-ISRA	1978
Látássérültek Nemzetközi Sportszövetsége	International Blind Sports Association	IBSA	1980
Fogyatékosok Sportjának Nemzetközi Koordinációs Bizottsága	International Coordination Committee Sports for Disabled	ICC	1982
Mentálisan sérültek Nemzetközi Sportszövetsége	International Association Sport – Federation for Person with Mental Handicap	INAS-FMH	1989
Nemzetközi Paralimpiai Bizottság	International Paralympic Committee	IPC	1989

1. táblázat

Sportszövetségek, sportbizottságok alakulása 1959 - 1989-ig.

(A táblázat készült: Nádas, 2002, 2005 adatai nyomán.)

A táblázatot áttekintve láthatjuk, hogy közel három évtized elegendő volt ahhoz, hogy a fogyatékos emberek képviselői behozzák lemaradásukat, és megalkossák az összefogást elősegítő szervezeteiket.

A 9. Nemzetközi Stoke Mandville-i Játékok fordulatot hoztak a történelemben, mely utólag – 1984-ben – az I. Paralimpiai Játékok (Paralympic Games) néven került be a köztudatba. Az első nyári paralimpiai játékoknak Róma adott otthont, közvetlenül a XVI. Római Olimpiai Játékokat követően (Nádas, 2005). A játékok 1960. szeptember 18. és 25. között zajlottak le (IPC, 2010).

A megrendezéssel kapcsolatos célkitűzések legfontosabb pontja az lett, hogy ettől az évtől fogva minden negyedik évben, az olimpiát követően, a hagyományos nyári olimpiáknak aktuálisan helyet adó város rendezze meg a paralimpiát is. Ez a törekvés – az 1984-es paralimpiát leszámítva, amikor ugyanis New York és Stoke Mandville megosztva rendezte a játékokat – megvalósulni látszik. A paralimpiák folyton növekvő létszámmal, bővülő sérültségi kategóriákkal, egyre gyarapodó sportági kínálattal négyévente kerülnek megrendezésre. Ez a fejlődés megtekinthető az 1. ábrán, melyben a résztvevő országok számának növekedésével szemléltetem ezt a folyamatot. A játékok színvonala az idő előrehaladtával egyre növekszik, a rendező országok is próbálják ugyanolyan magas színvonalon megszervezni a paralimpiákat, mint az olimpiákat. (Nádas, 2005)

1. ábra

A fejlődés leírása a résztvevő országok számának tükrében.

(Az ábra Nádas, 2005; Magyar Paralimpiai Bizottság adatai alapján készült.)

A 2. ábra célja, hogy bemutassa a változást az első Stoke Mandville-i Játékoktól, az első hivatalos paralimpián keresztül a 2012-es londoni Paralimpiáig.

2. ábra

Változások a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeiben.

(A ábra készült: Nadas, 2002, 2005; IPC, 2010; Magyar Paralimpiai Bizottság honlapja és LOCOG, é.n. adatai alapján.)

A 2. ábrán látható, hogy míg az első verseny egy napos volt, ma már közel két hétig zajlanak az események. A sérültségi kategóriákban is hatalmas változás következett be: 1948-ban csak egy sérültségi kategóriában (gerincsérültek – mozgáskorlátozottak) vehettek részt a versenyzők, ma már hat nagy kategória szerepel a versenykiírásban, hozzájárulva ezzel a minél szélesebb lefedettség eléréséhez. A sportágakban is tükröződik a parasportok egyre népesebb tömegeket vonzó szerepe: először mindössze íjászatban, majd 1960-ban már nyolc, idén pedig már húsz sportágban indulhattak a versenyzők. (IPC, 2010; LOCOG, é.n.; Magyar Paralimpiai Bizottság, é.n.; Nadas, 2002, 2005)

1972 óta Magyarország is részt vesz a játékokon. A kezdeti időszak számos nehézséget tartogatott. A nehézség szó hallatán azt hihetnénk, hogy eredménytelenek voltak sportolóink, azonban ez nem így van. Az első paralimpiánkról egy bronzéremmel tért haza az a maroknyi kis csapat – szám szerint négy sportoló – aki hazánkat képviselte. (Nadas, 2005) A közönyösség és az érdektelenség voltak a nehézségek fő forrásai. Melyek a következő

sorokban hűen tükröződnek: „A mezeket, melegítőket leadtuk, elbúcsúztunk egymástól, az első magyar paralimpiai érem bekerült a vitrinbe, hogy aztán húsz éven át soha, senki, sehol meg ne kérdezze, mi is az tulajdonképpen.” (Nádas, 2005. 99.)

Ezzel azonban még nem értek véget a hazai sportolók megpróbáltatásai. Négy évvel később ismét egy kisebb csapat képviselte hazánkat az eseményeken. Tauber Zoltán az eseménysorozat elején a dobogó tetejére állhatott: megszerezték az első magyar paralimpiai aranyérmet. Másnap azonban rossz híreket kapott a hazai küldöttség: politikai döntés következtében azonnal haza kell utazniuk. Az állam pénzt nem kímélve hazautaztatta a nemzeti sportolókat. (Nádas, 2005) Ebből is jól látszik, hogy nem ment gördülékenyen a kezdés, azonban az elmúlt negyven évben ez gyökeresen megváltozott. A hazai sportolók szereplésének áttekintéséhez nyújt segítséget a 2. táblázat, mely röviden összefoglalja az eseményeken induló magyar résztvevők számát és a dobogós helyezéseket.

Események	Résztvevők	1. hely	2. hely	3. hely
1972 Heidelberg	4 fő	-	-	1
1976 Toronto	12 fő	1	-	1
1980 Arnhem	-	-	-	-
1984 Stoke Mandville, New York	41 fő	12	12	3
1988 Szöul	34 fő	-	4	7
1992 Barcelona	40 fő	4	3	4
1996 Atlanta	45 fő	5	2	3
2000 Sydney	55 fő	4	5	14
2004 Athén	38 fő	1	8	10
2008 Peking	33 fő	1	-	5
2012 London	33 fő	2	6	6

2. táblázat

A magyarok a paralimpiákon – részvétel és eredmények

(A táblázat Nádas, 2005; Magyar Paralimpiai Bizottság, é.n. és az IPC adatai alapján készült.)

A paralimpikonokat ma már nem, mint fogyatékos személyeket, hanem mint sportolókat kezelik. 2004-ben, illetve 2008-ban az olimpikonokkal egyenlő támogatásban részesültek, igaz ez a tendencia 2012-re megszakadni látszik. A parasportolók munkáját kitüntetik, eredményeiket elismerik, igaz, azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy még ma sem kezeli a média egyenrangúan a két eseményt (lásd bővebben: 5.1. fejezet: A média szerepéről). (Magyar Paralimpiai Bizottság, é.n.; MTI, 2012b; Nádas, 2005)

Nemrégiben megjelent egy cikk a *The Lancet* folyóiratban, mely Ludwig Guttman professzornak állít emléket. A publikáció sorait a szerző azzal a gondolattal zárja, hogy a fogyatékos személyek sportjának kialakulása, fejlődése – amelyet a cikk röviden ismertet, és ami Guttman professzornak köszönhető – segít rávilágítani arra, hogy ezek az emberi törekvések indikátorként működve hozzájárulnak egy jobb, élhetőbb élethez, de ami még ennél is fontosabb: inspirációt nyújtanak a jövő generációi számára. (Farrar, 2012)

3.2. A versenyzők csoportosítása

A fogyatékos emberek élsportját – azon belül a paralimpiát – figyelembe véve hat sérültségi kategóriát különböztetnek meg. Ezek a csoportok általánosságban lefedik a fogyatékos emberek világát. Vannak kivételek is, mint a hallássérültek, akik külön eseményen versenyeznek. A hallássérültek sportolásának témája sokrétű, ismertetése egy külön kutatás részét képezné. A kategóriák áttekintése elengedhetetlen a kutatásomhoz, ugyanis a parasporttal foglalkozó egyesületek ezekhez a kategóriákhoz hasonlóan kínálnak sportolási lehetőséget. Amint azt már írtam, ezek a sérültségi kategóriák a fogyatékkal élő lakosságot nagymértékben lefedik. A hat sérültségi kategória a következő: amputáltak, látássérültek, központi idegrendszeri sérüléssel élők, mozgáskorlátozottak, értelmileg akadályozottak, valamint, valamint nem utolsósorban az egyéb kategóriában indulók, akik az imént említett öt kategória egyikébe sem sorolhatóak be. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.)

Az értelmileg akadályozott személyek kategóriájában azok a személyek indulhatnak, akiknél „Az intellektuális képességek korlátoltsága (US standard szerint 70 IQ alatt), egy vagy két területen az alkalmazkodó készségek/képességek korlátoltsága (kommunikáció, önellátás stb.), és mindezek 18 éves kor előtti fennállása.” figyelhető meg. (Kőpatakiné és Nádas, 2007. 45.) Értelmileg akadályozott személyek először 1996-ban vehettek részt a paralimpiai játékokon. (IPC, é.n.) Sajnálatosan részvételüket a 2000-es sydney-i paralimpiát követően megtiltották, így egészen 2012-ig csak bemutató sportágakon indulhattak. Ennek oka a visszaélések elkerülése volt, ugyanis 2000-ben a spanyol kosárlabdacsapatról kiderült, hogy a sportolók kijátszva a teszteket, színlelték értelmi akadályozottságukat. Ez is mutatja, hogy milyen nehéz feladat a fogyatékoság mértékének megállapítása. (Nagy, 2012) Az értelmi akadályozottsággal élő személyek esetén a mozgásnak, a sportnak kiemelt szerepe van. Esetükben ez képezi a tanulás fontos miliójét, mindemellett a kognitív funkciók

fejlődését is segíti (Barthel, 2005). Az értelmi akadályozottsággal élő személyek atlétikában, úszásban, asztaliteniszben mérhették össze tudásukat 2012-ben (LOCOG, é.n.).

A látássérült személyek kategóriája tág határok között mozog, ugyanis a vakoktól, a csökkent látásképeségűekig, azaz gyengénlátókig bármilyen fokú látássérült személy indulhat. Az osztályozás alapja az, hogy a személy a látóképességének hány százalékát birtokolja. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.) Látássérültek először az 1976-os toronto-i paralimpián indulhattak (IPC, é.n.). A speciális sportágakat úgy alakították ki, hogy minél több ember számára üzhetők legyenek. Ebből adódóan a versenyzők a következő sportágakban kvalifikálhatják magukat az eseményekre: atlétika, kerékpározás, lovaglás, futball (5 fős), csörgőlabda, judo, evezés, vitorlázás, úszás (LOCOG, é.n.). A látássérültek számára a sportolás sok szempontból fejlesztő hatással bír. A sportban – legyen szó csapat, vagy egyéni sportágról – mindig valakivel (edzőkkel, csapattársakkal, stb.) együttműködve kell a képességek maximumát hozni az egyénnek. A sport fejleszti személyiséget, a hallást, a mozgást, de jó alapot szolgáltat a tájékozódó képesség fejlődéséhez is. Hozzájárul ahhoz, hogy a társadalom elfogadja őket annak köszönhetően, hogy bizonyítani tudják képességeiket. Ehhez mindössze támpontokra van szükségük, melyek segítségével a képességeiket kibontakoztathatják. (Páni, 2002)

Az amputált versenyzők körébe azok tartoznak, akiknek legalább egy végtagjuk, vagy a végtagjuk egy része egy főizülettel együtt hiányzik (pl. könyök, térd). Amennyiben szükséges, a versenyzők használhatnak protézist, illetve kerekesszékekkel is indulhatnak, ha a sportág lehetővé teszi. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.) A játékok történetéhez a látássérültekkel együtt, az 1976-os paralimpián csatlakoztak (IPC, é.n.). Jelenleg íjászatban, atlétikában, kerékpározásban, lovaglásban, vitorlázásban, úszásban, kosárlabdában, vívásban, rögbiben és nem utolsósorban teniszben mutathatják meg tudásukat az amputált versenyzők (LOCOG, é.n.). A fogyatékos személyek esetén a sport hatását a pszichére még kevés kutató vizsgálta. Wetterhahn, Hanson és Levy 2002-ben amputált személyek testképének változását figyelték. Arra voltak kíváncsiak, hogy mi a különbség azon személyek között, akik a vizsgálati idő alatt rendszeres testedzést végeztek, és azok között, akik nem mozognak. Az eredmény azt mutatta, hogy rendszeres mozgás következtében javult az amputált személyek testképe, valamint önelfogadásuk – ellentétben a kontrollcsoport eredményeivel. (idézi Budavári, 2007)

A mozgáskorlátozott személyek a paralimpiák történetének első résztvevői voltak, hiszen gerincvelősérültek voltak azok, akik az 1948-as Stoke Mandville-i játékokon útjára indították a parasportot (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.; Nádas, 2002, 2005).

Maga a sport, mint rehabilitációs módszer a mozgáskorlátozott személyek gyógytornájából ered. Guttman a II. világháború idején, a háborúban megsérült katonák társadalmi visszailleszkedése céljából vezette be a sportot, mint rehabilitációs módszert. Célja az volt, hogy az egyhangú, kerekesszékekben eltöltött időt felváltsa egy aktívabb életmód. (Fejes, 2002) A gyógyító céllal űzött sport a rehabilitáció egyik eszköze volt, mára azonban mozgalommá nőtte ki magát. A mozgáskorlátozottak sportja nem a hiányosságok pótlására, hanem a megmaradt képességekre épít. A sport általi rehabilitáció az integráció elengedhetetlen része. Ez a kategória tekint a legnagyobb múltra vissza, és biztosítja a legszélesebb körben a sportági kínálatot. (Szatmári és Bejek, 2008)

A központi idegrendszer sérülése következtében mozgászavart mutató személyeket a nemzetközi szakirodalmak cerebral palsy, vagyis cerebrál parézis (CP) néven említik. Ebbe a kategóriába olyan személyek sorolhatók, akiknél az agy azon területei sérültek, melyek a mozgás szabályozásáért, kivitelezéséért felelősek (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.). 1980-ban vehettek részt először az ötkarikás játékokon (IPC, é.n.). Cerebral paresissel élők számára is nélkülözhetetlen a sport. Példaként említve az úszás különösen hasznos, hiszen ezáltal a koordináció fejlesztése is könnyen megvalósítható (Szatmári és Bejek, 2008).

Az utolsó kategória a Les autres ("egyéb"). Ide sorolhatóak azok a versenyzők, akik a fenti öt kategória egyikébe sem illenek bele, de ettől függetlenül valamilyen, a mozgás szervrendszerét is érintő zavarral élnek. A kategória magába foglalja a sclerosis multilplex-es, vagy éppen törpenövésű személyeket is. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; LOCOG, é.n.) E kategória versenyzői Szül óta (1988) vehetnek részt az eseményeken. (IPC, é.n.)

3. 3. A sportágak áttekintése

A fogyatékos személyek lehetőségei – miként az előző fejezetek is mutatják – az idő előrehaladtával egyre bővülő tendenciát mutattak. Jelen fejezet rövid áttekintést nyújt arról, hogy napjainkban mely sportágak, milyen módosításokkal járulnak hozzá ahhoz, hogy bárki a számára megfelelő mozgásformát választhassa. Elsősorban a paralimpiai sportágakból indulok ki, hiszen ezek nagy számban üzhetők Magyarországon is.

A sportágak – ahogy az a történeti áttekintésből is látszik – a rehabilitációból alakultak ki. Először a gyógyítás céljából űzött sportágakat úgy alakították ki, hogy azok a fogyatékos személyek számára biztosan megfelelőek legyenek. A versenysport, a mai értelemben vett parasport eltér ettől. A sportágak adaptálása során már nem a sérültekre alakították rá a

sportot, hanem elvárható minimumnak tekintették azt, hogy a sportoló, mozogni vágyó is próbáljon megfelelni a sport kihívásainak. A cél egyértelmű: a lehetetlennek tűnő megvalósítása. Abban az esetben, ha nem formáljuk a sportot teljes mértékben a fogyatékos személyek igényeire, lehetőséget biztosítunk arra, hogy bebizonyítsák maguknak, és a többi embernek is, hogy többre képesek, és bárki, képességeihez és lehetőségeihez mérten magasabb teljesítményre képes, mint ami elvárható. (Szatmári és Bejek, 2008)

Jelenleg húsz versenysportág található a paralimpián: asztalitenisz, atlétika, boccса, csörgőlabda, erőemelés, futball, evezés, íjászat, judo, kerekesszékes kosárlabda, kerekesszékes rögbi, kerekesszékes tenisz, kerekesszékes vívás, kerékpár, lovaglás, lövészet, ülőröplabda, úszás, vitorlázás. (*The Paralympian*, 2012) A teljesség igénye nélkül tekintsük át a legnépszerűbb sportágakat.

Hazánk egyik legnépszerűbb, és legnépesebb sportága az úszás. A víz közegének köszönhetően végtagok hiányában, a mozgáskontroll működésének módosulása mellett is űzhető sportágat jelent. (Szatmári, Bejek és Kiss, 2008) Ezáltal a legtöbb sérültségi kategória képviseli magát az úszószámokon. Látássérültek számára egy asszisztens áll rendelkezésre, aki a fordulónál, illetve a beérkezéskor segít a sportolók informálásában. Segédeszközök használata ebben a sportágban nem lehetséges. (Kőpatakiné és Nádas, 2007)

A vívás, esetünkben a kerekesszékes vívás is hasonló népszerűségnek örvend. A magyar kerekesszékes vívás az 1990-es években kezdte meg hódító útját egy neves sportoló, Szekeres Pál jóvoltából. (László, 2009) A hagyományos olimpiához hasonlóan itt is három versenyszámban indulhatnak a sportolók: tör, párbajtőr és kard kategóriában (Kőpatakiné és Nádas, 2007; *The Paralympian*, 2012). A vívástól annyiban különbözik, hogy itt minden induló kerekesszékes, és a normál vívással ellentétben itt nincs előre-hátra mozgás, hiszen a kerekesszékek fixálva vannak a páston (László, 2009).

Az ülőröplabda az egyik legnépszerűbb sportág a játékokon. 1980-as paralimpia óta szerepel a versenyszámok között az ülőröplabda. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; Nádas, 2005) A játékon bárki indulhat, aki valamilyen mozgáskorlátozottsággal él, és a versenykiírásban foglaltaknak megfelel (Szatmári, Bejek és Kiss, 2008). Az ülőröplabda nem sokban tér el a hagyományos röplabdától: mindössze a pálya mérete, és a háló magassága módosult (Nádas, 2005).

A sportágak ismertetésének sorát a boccsával zárom, mindemellett nem szabad elfeledkezni arról, hogy az ismertetőm nem teljeskörű, a kiemelés folyamán igyekeztem a legnépszerűbb sportágakat ismertetni. A boccса – nemzetközi formában boccia – már az 1984-es paralimpiai játékokon szerepelt. Elsősorban olyan mozgáskorlátozott sportolók

számára nyitott a sportág, akik központi idegrendszeri sérüléssel élnek. (Nádas, 2005) A játék lényege, hogy a versenyző a golyót a célgolyóhoz minél közelebb gurítsa. A sportág megköveteli a jó pszichés állapotot, emellett kiváló logikai és stratégiai gondolkodást igényel. A versenyen olyanok is indulhatnak, akik az önálló helyváltoztatásra nem képesek. Ők ez esetben egy asszisztenst kapnak maguk mellé. A golyók célhoz juttatása történhet gurítással, rúgással, esetlegesen egy segédeszköz – cső – használatával. (Szatmári, Bejek és Kiss, 2008) Egyéni, páros és csapatversenyeket is rendeznek ebben a sportágban. (Kőpatakiné és Nádas, 2007; Nádas, 2005)

A fent ismertetett néhány sportágból is kiderül az a sokszínűség, ami a parasportokat jellemzi. A sport világát úgy alakították, formálták, hogy az mindenki számára elérhető, élvezhető és űzhető legyen. Nem kizárólag a sportágak változatossága adatott meg, hanem az is, hogy bármilyen fogyatékkal éljen is az ember, lehetőséget kap egy mozgással teli, egészséges élet kialakítására.

A következő fejezetben arra igyekszem választ adni, hogy a paralimpia történetéből, a rehabilitációból induló sport miként hat a szervezetünkre, hiszen nem elhanyagolható annak tisztázása, hogy a sportnak miért kell életünk szerves részét kell képeznie.

4. A sport, a mozgás jelentősége

Az előző fejezet történeti áttekintéséből jól látható, hogy miként fejlődött a fogyatékos személyek sportja, illetve hogyan bővültek lehetőségeik. A történeti áttekintés segítségével szolgál ahhoz, hogy rávilágítsunk arra a fontos tényre, amire Guttman professzor már a XX. század közepén rájött: a sportnak, a mozgásnak kiemelt szerepe van minden ember, így a fogyatékos személyek életében is. A történelmi áttekintés segítséget nyújtott ahhoz, hogy megismerjük a fogyatékos személyek lehetőségeit a sport, a mozgás területén. Ezen információk tükrében a következő feladatom, hogy bemutassam a sport, a mozgás hatását, megmagyarázva azt a tényt, hogy miért játszik központi szerepet életünkben a mozgás. Egy rövid általános áttekintés után kiemelten foglalkozom a fogyatékos személyek sportolásának a mindennapokban tapasztalt hatásaival, külön kitérve a sport integrációs eszközként való hasznosítására.

4.1. Általánosságban a mozgás jelentőségéről

A mozgás szerepéről, a szervezetre gyakorolt hatásáról számos szakirodalmat találunk (Például: *Budavári, 2007; Kalbi és Dorogi, 2009; Nádori, 1995; Szabó, 2009*). A sportpszichológia, sportpedagógia, valamint az egészséggel kapcsolatos könyvek többségében megemlítik a mozgás témakörét, hiszen ez egy olyan téma, mely az emberek életét áthatja. Próbálunk figyelni az egészségünkre, sportolni kezdünk, ezzel is javítva az életminőségünket.

A kultúra szerves része az emberi test, ebből kifolyólag minden olyan tevékenység, melyet az emberi test végez: köztük a mozgás is. Az ember mind pszichés, mind fizikai funkcióval beletartozik a kultúra igen tág fogalomkörébe. (*Nádori, 1995*) Ezek alapján megállapítható, hogy: „A sporttevékenység – legyen szó ép, vagy fogyatékos személyről – formálja a jellemet, erősíti a testet és lelket, ezáltal pedig lehetőséget biztosít a szabadidő hasznos eltöltésére.” (*Kalbi és Dorogi, 2009. 760.*)

A kultúra részeként meg kell azt is említeni, hogy a felgyorsult világ, a technikai vívmányok és a folyamatos fejlődés káros következménye az, hogy egyre kevesebb mozgást végzünk. Gondoljunk bele abba, hogy ma már lépcső helyett a liftet választjuk, vagy séta helyett beülünk az autónkba, de még számos példát hozhatnánk. Emiatt is kiemelkedően fontos, hogy már gyermekkorban megkezdjük a mozgás beépítését a fiatalok életébe, hiszen

amit most mi átörökítünk a fiatal nemzedék számára, ők is azt fogják gyermekeiknek, unokáiknak átadni. (Nádori, 1995) Ezt az átörökítést nem hagyhatjuk egyedül az intézményekre, hiszen a gyermek elsődleges közege a család. A gyermekek mozgásvágyának kielégítésében – mely a növekedésből, az érdeklődésből ered – a szülői, családi környezetnek kiemelt szerepe van. (Tóth, Kemény és Sárközi, 1996) Emellett a szülők sporttevékenységének – gondoljuk csak a gyermekek elsődleges tanulására, az utánzásra – nagy hatása van a gyermekek ilyen irányú érdeklődésére (Kunz, 1999). Megállapítható: "A legfőbb feladat [...], hogy a sportot elsősorban az ifjúság szükségletévé tegyük." (Nádori, 1995. 103.)

A leendő pedagógusoknak, szülőknek fontos feladata, hogy elősegítsék a gyermek optimális testi- és lelki fejlődését. Tisztában kell lenniük azzal, hogy a sport, a mozgás nem elhanyagolható tényező. Stresszes életet élünk, folyton rohanunk: ez megviseli a szervezetünket is, sűrűbben vagyunk betegek. A stressz, a betegségek elkerüléséhez szükséges a magas szintű szomatikus nevelés, melynek következtében ellenállóbbá válik szervezetünk az őt körülvevő és érő kedvezőtlen hatásokkal szemben. (Nádori, 1995)

A sport, az aktív testedzés a társadalmak, egyének életében fontos szerepet játszik. Szabó János szerint a sport hozzájárul többek között a(z)

- személyiség alakulásához,
- szocializációhoz,
- kommunikációhoz,
- alkotó tevékenységhez,
- kapcsolatteremtéshez,
- egészséges életmódhoz (Szabó, 2009. 1087-1088.).

A felsorolásban a kutatásomhoz leginkább kapcsolódó elemeket emeltem ki a teljesség igénye nélkül.

4.2. A sport, a mozgás szerepe a fogyatékos emberek életében, integrációjukban

A fogyatékos személyek sportolása, mozgása – melyre már több alkalommal utaltam – fontos szereppel bír. Az előző fejezetben láthattuk, hogy a sportnak milyen sok hatása van a hétköznapiakra, az életünkre, még akkor is, mikor egy teljesen hagyományos, átlagos életet élünk. A fogyatékos emberek világát nézve ez sokkal nagyobb hangsúlyt kap. Tekintsük át, milyen módon járul hozzá a rendszeres mozgás, a sport, illetve végső soron az élsport a fogyatékos személyek életminőségének javításához.

Azoknak, akik valamilyen hátránnyal, fogyatékkal élnek, elengedhetetlen, hogy a társadalom elfogadja őket. A sport hatása több aspektusból is megfigyelhető. Első és legfontosabb, hogy hatással van a társadalomba való beilleszkedésre, illetve visszailleszkedésre. Ahhoz, hogy valaki teljes életet éljen elengedhetetlen, hogy a társadalom teljes jogú tagjává váljon. (Budavári, 2007) Véleményem szerint az integrációban játszott szerepe a legmeghatározóbb.

Sok esetben halljuk, hogy a fogyatékos személyek nem képesek ugyanarra, mint ép társaik: nem lehet felelősségteljes munkát adni számukra, nem képesek önálló, teljes életet élni, segítségre van szükségük, kell egy személy, aki helyettük elvégzi a feladatukat. Kiemelendő, hogy ezek a gondolatok helytelenek, a fogyatékos személyek ugyanúgy képesek bármire, mint ép embertársaik. Egy dolgot kivéve, hogy sokszor nem kapják meg a lehetőséget, hogy ezt bebizonyítsák: mentális vagy éppen fizikai akadályok gátolják őket az előbb említett kijelentések megcáfolásában.

A sport, mint rehabilitációs módszer, a társadalomba való beilleszkedés egyik eszköze lehet. Ehhez azonban szükség van arra, hogy ne kizárólagosan az egyén próbáljon a társadalomhoz igazodni, hanem a társadalom is alkalmazkodjon oly módon, hogy ezáltal a fogyatékos személyek számára élhető világot alakít ki. (Laczkó, 2002) Laczkó Magyar György a rehabilitációról így vélekedik: „Alapja – akárcsak az életé – az alkalmazkodás. Amíg a gyógyítás a természethez, a rehabilitáció a társadalomhoz való alkalmazkodást segíti elő.” (Laczkó, 2002, 44-45.o)

Az integráció kiemelt jelentőséggel bír, emellett azonban számos területen figyelhetjük meg a sport jótékony hatását. A sport hatással van a(z)

- pszichés funkciók kiegyensúlyozására, rendezésére,
- saját állapotának elfogadásában, feldolgozására,
- én-kép kialakulására, elfogadására,
- fizikai funkciók javítására,
- társadalomba való visszailleszkedésre,
- munkaképessé válás elősegítésére,
- fájdalomtűrő képesség növelésére,
- kitartásra, a küzdőképességre, teherbírásra,
- jó közérzet kialakulására,
- és nem utolsó sorban az élvező képességre. (Laczkó, 2002; Budavári, 2007; Szatmári és Bejek, 2008)

Az integráció többféleképpen jelenhet meg a fogyatékos személyek sportolásában. Elsősorban lehetősége van egy fogyatékos sportolónak arra, hogy épekkel együtt versenyezzen, esetleg ellenük versenyezzen. Előnye, hogy nem tesz különbséget ép és fogyatékos személy között: azonos módon, azonos szabályok mellett versenyeznek. A másik formája a sporton (élsporton) belüli integrációnak az, mikor egy ép sportoló csatlakozik a fogyatékos emberek sporteseményéhez. Ez a forma azonban csak hazai keretek között megengedett. A harmadik forma, mely ma már sok magyar egyesület működését is jellemzi, az, mikor egymás mellett, párhuzamosan zajlik ép, és fogyatékos személyek versenye. (Dorogi, 2009) Az imént említett integrációs módok versenyekre értendők, azonban egyesületek működési alapját is képezik. Hasonló módon alakul egy integráló sportegyesület élete is.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert egy ilyen integrált sporteseményen részt vehettem nézőként két évvel ezelőtt. 2010-ben Debrecen adott otthont a röplabda Magyar Kupa négyes-döntőjének, ahol nem csak épek mérték össze tudásukat (hazánkban először került egyszerre, egy helyen megrendezésre a férfi és női döntő), hanem az ülőröplabda döntőjét is megtekinthették a kilátogatók. Addig nem volt részem ilyen eseményt személyesen, a helyszínen megtekinteni. Fantasztikus élmény volt egy hagyományos röplabdamérkőzés után egy ülőröplabda mérkőzést végignézni. A játék a profi röplabdához hasonlóan gyorsaságot, ügyességet, és pontosságot igényel. Jó volt látni, ahogy a győztes, vagy éppen vesztes csapat örült a másik csapat sikereinek is. Mindezt úgy, hogy a lelátók nem ürültek ki: egy-egy mérkőzést követően így az ülőröplabdások is ugyanakkora nézőközönség előtt játszottak, mint ép társaik. A helyi szervezők arra is figyeltek, hogy iskolai program keretein belül mindkét napon közeli általános iskolákból jöttek diákok, így a jövő generációihoz is eljutott a sport e módosult változata.

Mint láhattuk, a sportnak megannyi hatása van, bár ezek mérésére még kevés kutató szánta el magát. Egy kutatást, mely az amputáltak testképének változására vonatkozott, már ismertettem. A versenysport természetesen némileg eltér a hagyományos értelemben vett tömegsporttól, azonban szerepe ugyanolyan mértékű, sőt, lehet még meghatározóbb is. Engelhardt Katalin, paralimpikonunk így vélekedik a versenysportról: „A versenysport elég sokat kíván az embertől – a mindennapi kemény edzések –, de megtanít küzdeni és az eredményekben, az érmeiben mindig ott van az elvégzett munka gyümölcse.” (Engelhardt, 2002. 13.)

5. A parasportolók megítélése

5.1. A média szerepe

A sport kiváló kommunikációs eszköz, melyet a XXI. század technikai fejlettségének köszönhetően az információt szolgáltató médiumok is kihasználnak. Gondoljunk a reklámokra, melyekben sportolókkal népszerűsítene termékeket. Minden nemzet központi szerepet szán az ilyen kommunikációnak. A nagy sportesemények, mint például az olimpia, milliókat vonz a televízió, rádió, hírlapok és az internet elé. (Szabó, 2009)

Magyarország is kihasználja a sport tömegeket befolyásoló hatását. A média egy olyan eszköz, mely nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az adott földrész, ország népessége miként vélekedik. A médiának tehát kiemelt szerepe van az értékek, nézetek közvetítésében. A fogyatékos személyek világa ritkán jelenik meg a médiában: a televízióban, a rádióban, de még újságokban is ritkán olvasni róluk. Azonban az elfogadáshoz szükség van arra, hogy megismerhessük a fogyatékos emberek világát, ezért is kiemelt jelentőséggel bír a média szerepe. A következőkben igyekszem megindokolni azt, miszerint e területen még fejlődnünk kell.

2012-t írunk, és az idei paralimpiáról napi ötven perces összefoglalót tekinthettünk meg a magyar televíziós csatornákon, helyesebben fogalmazva, csak egyen. Azonban a kért közvetítési időt teljesítették, hiszen az ígéret alapján a négy évvel ezelőttihez képest hosszabb műsoridőt szánnak az eseménynek. Ezt az ígéretüket teljesítették: megduplázták a 2004-es, napi huszonöt perces időtartamot. (Magyar Paralimpiai Bizottság, 2012a) Ezzel szemben Angliában napi 15 óra élő közvetítést nézhetek a lakosok (Magyar Paralimpiai Bizottság, 2012b). A két ország összehasonlítása nehéz feladat lenne, hiszen Anglia rendező ország volt, míg Magyarország csak egyike a számos résztvevő országnak. Érdekes tény, hogy a rendező országok tekintetében először az 1972-es paralimpiáról sugároztak élő közvetítést. (Nádas, 2005). Negyven évvel később, a legújabb és legmodernebb technikai eszközök ellenére sem megoldható, hogy itthon is élőben követhessük a paralimpia eseményeit – azonban az olimpia eseményeinél ezt az akadályt már leküzdötték.

Kőpatakiné és Nádas a 2007-es Ismerkedő könyv című munkájukban Ignác Beáta adatai alapján a következőket írják a 2004-es paralimpiával kapcsolatban: a közszolgálati televízió egy milliárd forintot költött az olimpia közvetítésére, azonban 8,7 millió forintot már nem tudtak adni arra, hogy egy pár fős stáb kiutazhasson, és közvetíthessék a paralimpiát.

5.2. Az esélyegyenlőség kérdésköre

A fogyatékos személyekkel kapcsolatban nélkülözhetetlen az esélyegyenlőség tárgyalása, a megvalósítására irányuló törekvések ismerete. A társadalom pozitív irányú fejlődéséhez mindig szükség lesz új szemléleti tényezőkre, melyek indikátorként működve elősegítik a változást.

Napjainkban több olyan törvény, rendelet van hatályban, mely a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét, és az ahhoz vezető utat hivatott biztosítani. A 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szól. A törvény kimondja, hogy mindenki „... azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell eljárni” (2003. évi CXXV. törvény, 1.§). A törvény megfogalmazza, hogy „Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti [...] a közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a közvetett hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a jogellenes elkülönítés, a megtorlás, valamint az ezekre adott utasítás.” (2003. évi CXXV. törvény 7.§ (1) bekezdés). Az esélyegyenlőséget is magába foglaló törvény a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnél – többek között a fogyatékos személyeket is megemlíti. Közvetlen hátrányos megkülönböztetésről beszélünk akkor, ha egy személyt – ez esetben egy fogyatékos személyt – fogyatékosága miatt különböztetnek meg hátrányosan. (2003. évi CXXV. törvény 5.§)

Az egyenlő bánásmód a kutatásom témájához is szorosan kötődik. Magyarország Alaptörvénye kimondja: „Minden embernek joga van a testi és lelki egészséghez” (Alaptörvény, XX. cikk (1) bekezdés). A törvény (2) bekezdése kifejti, hogy a sport és rendszeres testedzés támogatásával, biztosításával igyekszik hazánk ezt teljesíteni. Ebből kifolyólag kijelenthetjük, hogy mindenkinek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy kedvére sportoljon, mozogjon.

Ahhoz azonban, hogy mindenki számára biztosított legyen a rendszeres testedzés, sportolás lehetősége számos feltételnek kell eleget tenni: szakembereket kell képezni, anyagi támogatást kell nyújtani, egyesületek megalakulását segíteni, illetve lehetővé tenni, és ami még ezeknél is fontosabb: mindenki számára megközelíthetővé, elérhetővé és használhatóvá kell tenni a sportlétesítményeket. Ennek ad törvényi háttérrel az 1998. évi XXVI. a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény 18.§-a, melynek (1) bekezdése kimondja, hogy "A fogyatékos személy számára lehetővé kell tenni a művelődési, kulturális, sport- és más közösségi célú létesítmények látogatását". A (2) bekezdés

megfogalmazza, hogy a sportoláshoz szükséges létesítményeket mindenki számára elérhetővé kell tenni.

A 2011. évi CLXXII. törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról megfogalmazza a fogyatékos személyek sportjára vonatkozó előírásokat, valamint feladatokat, melyek végrehajtására a Magyar Paralimpiai Bizottságot jelöli ki:

- verseny- és szabadidősport programok szervezése (integrált formában is)
- a fogyatékos személyek sportjának egyes területeinek fejlesztése
- a fogyatékos személyek diák- és szabadidősport területén népszerűsíteni a sportolási lehetőségeiket, ezáltal szélesíteni a tömegsportot
- a fogyatékos személyek szabadidősportjával nemzetközi szintereken is foglalkozik

(2011. évi CLXX. törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról 38.§ (4) bekezdés).

Az esélyegyenlőségről, a fogyatékos személyek lehetőségeinek szabályozásáról nem csak az esélyegyenlőségi törvényben olvashatunk. Ily módon található meg az Alaptörvényben, a 2011. évi CXX. törvény a sportról, illetve többek között, de nem utolsósorban a 4/2011. (II. 28.) NEMFI rendelet az állami sportcélú támogatások felhasználásáról és elosztásáról sorai között.

Ez utóbbi rendelet (a sportcélú támogatások felhasználásáról és elosztásáról) az olimpia és a paralimpia tekintetében nem tesz különbséget, a különböző pontokban e két eseményt egymás mellett említik. (NEMFI, 2011)

A törvényekből láthatjuk, hogy hazánk jogalkotása megteremtette az alapot az esélyegyenlőség biztosításához. A névleges megvalósítás nem egyenlő azzal, amit a valóságban látunk. Az akadálymentesítés az egyik legszembetűnőbb ilyen fogalom.

Az 1997. évi LXXVII. törvény 31.§ (4) bekezdés c) pontja kimondja, hogy a középületeket úgy kell kialakítani, hogy az mindenki számára biztonságosan és könnyen használható, megközelíthető legyen. Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szintén foglalkozik az akadálymentesítéssel. E törvény 2007-es módosítása az akadálymentesítésre adott határidőket megváltoztatta, így ezek megvalósítása még várat magára.

Kezdeményezések és előírások születtek, melyek a sport keretei között is próbálják megteremteni az egyenlőség lehetőségét. Szükség van azokra a feltételekre, melyek segítségével egy fogyatékos személy is ugyanúgy képes szabadidejét eltölteni, mint bárki más. Ehhez azonban szükség van a létesítmények (szállodák, strandok, tornatermek, stb.) hozzáférhetőségének megvalósításához. Elsődleges cél, hogy a fogyatékos személyek

ugyanolyan körülmények (tárgyi-, személyi- és anyagi feltételek) között sportolhassanak, mint ép társaik. (MEOSZ, 1995)

Összegezve kijelenthető, hogy hazánk jogalkotása hozzájárul az esélyegyenlőség megalapozásához. Ez azonban a fizikai akadályok leküzdésére korlátozódik. Az esélyegyenlőség túlmutat a fizikai akadályok leküzdésén. A hozzáférhetőség megvalósításával még a pszichés akadályok nem tűnnek el. (Budavári, 2007)

A fogyatékos emberek is megérdemlik ugyanazt az elismerést, támogatást, melyet ép társaik kapnak. Az olimpiai- és paralimpiai helyezések elismerése hazánkban már hagyománynak mondható. Ezen támogatások, az anyagi juttatás összegének összevetése segít rávilágítani arra, amit a nem fizikai akadályokról, különbségtételről írtam.

2004-ben és 2008-ban nem tettek különbséget olimpiai és paralimpiai jutalmazása között, azonban ez a tendencia 2012-re megváltozni látszik (MTI, 2012b).

	Olimpiai résztvevők részére		Paralimpiai résztvevők részére	
	2008	2012	2008	2012
1. helyezés	20 millió	35 millió	20 millió	23 millió
2. helyezés	18 millió	25 millió	18 millió	18 millió
3. helyezés	14 millió	20 millió	14 millió	14 millió
4. helyezés	12 millió	15 millió	12 millió	12 millió
5. helyezés	8 millió	10 millió	8 millió	8 millió
6. helyezés	6 millió	8 millió	6 millió	6 millió
7. helyezés	4 millió	4 millió	4 millió	4 millió
8. helyezés	2 millió	2 millió	2 millió	2 millió

3. táblázat

A támogatások összehasonlítása az egyéni versenyszámok tükrében

(Magyar Paralimpiai Bizottság, 2012c; MTI, 2008, 2012a, 2012b)

A 3. táblázat a jutalmazások elosztását mutatja. Az összefoglalóból kiderül, hogy a 6-8. helyezettet elérték támogatása között nincs eltérés. Azonban a dobogós helyezettek díjazása között 2012-ben jelentős különbség mutatkozik, attól függetlenül, hogy az állami sportcélú

támogatások felhasználásáról és eloszlásáról szóló 4/2011. (II. 28.) rendelet nem veszi külön a két eseményt: egymás mellett, egyenrangúként említi őket.

A 2004-es paralimpiát követően döntött úgy a kormány, hogy azonosan díjazza mind a para-, mind a hagyományos olimpia sportolóit. A jelenleg ismét megfigyelhető különbség, mely az idei események után jelentkezett nem új keletű, hiszen 2000-ben Sydneyben azok a sportolók, akik pontot szereztek – a támogatás kiosztásakor – az ép sportolók támogatásának csupán 10 %-át kapták. (*Nádas, 2005*)

6. A dél-alföldi régió helyzetének vizsgálata

6.1. A vizsgálati módszerek

A kutatásomban kérdőíves felmérést végeztem. A vizsgálatban két kérdőívet használtam: a szakemberek (gyógypedagógusok és testnevelők) és az egyesületek megkérdezéséhez más-más kérdéssort készítettem. A kérdőíveket *1. és 2. mellékletként* csatoltam.

A kérdőívek kitöltése két módon történt: hagyományos módon személyesen, melynek során papír alapú kérdőíveket töltöttek ki, valamint on-line kérdőív segítségével. A kérdőívek tartalma mindkét esetben megegyezett. Az on-line kérdőívre a szélesebb elérési kör érdekében volt szükség.

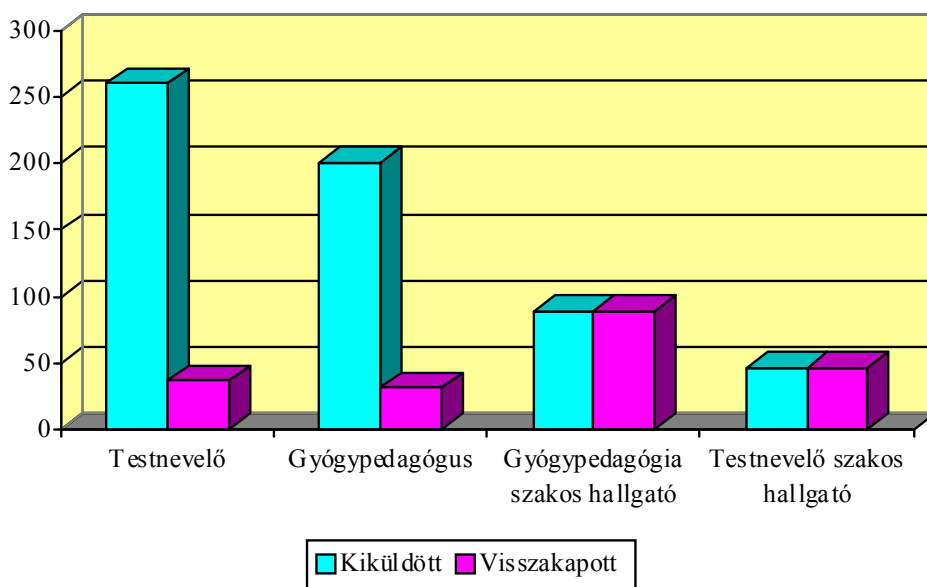
Mind a szakemberek, mind az egyesületek kérdőíve huszonnégy kérdést tartalmazott. A kérdőívek zárt és nyitott kérdésekből álltak. A szakemberek kérdéssora egy ötfokú intervallum-skálát is tartalmazott, melynek egy része attitűd, másik része ismeret-jellegű kérdésekből állt.

A kérdőívek tartalmaztak egy demográfiai részt is. A szakembereknél kíváncsi voltam arra, hogy milyen szakon végeztek, vagy éppen jelenleg milyen területen folytatnak tanulmányokat, illetve három kérdéssel kitértem arra, hogy milyen ismerettel rendelkeznek a 2012-es paralimpia magyar résztvevőiről, valamint a környezetükben működő parasporttal is foglalkozó egyesületekről. Az egyesületi kérdőívben az egyesületek működésének módját, körét, tagok létszámát, finanszírozási formájáról igyekeztem információ gyűjteni.

6.2. A minta

A dél-alföldi régió helyzetét vizsgálva negyvenhét testnevelő, valamint nyolcvankilenc gyógypedagógia szakos hallgatóval; harminchét jelenleg dolgozó testnevelővel, illetve harminckettő gyógypedagógussal töltettem ki a kérdőíveket. Az egyesületek tekintetében az általam fellelt valamennyi, parasporttal is foglalkozó egyesülettel próbáltam felvenni a kapcsolatot, végül azonban csak tizenegy egyesülettől kaptam vissza kitöltött kérdőívet.

Eredeti terveim alapján nagyobb elemszámmal szerettem volna dolgozni. A jelenleg dolgozó szakemberek körében nagy volt a visszaküldetlen kérdőívek aránya, ugyanis a régió 260 intézményét kerestem fel, bízva abban, hogy intézményenként legalább egy testnevelő kitölti a kérdőívet, ellenben mindössze huszonöt intézmény harminchét testnevelőjétől kaptam vissza kérdőívet. Gyógypedagógusok esetében is hasonló eredményeket tapasztaltam: a térségben fellelhető valamennyi gyógypedagógiai intézménnyel felvettem a kapcsolatot, azonban csak harminckettő kérdőívet töltötték ki (ez esetben kiemelandő, hogy az általam megkeresett speciális gyógypedagógiai intézményekben dolgozó gyógypedagógusok tekintetében úgy számoltam, hogy egy intézményben legalább 10-15 szakembert foglalkoztatnak). A hallgatókkal szerencsésebbnek mondhattam magam, hiszen a testnevelő szakos hallgatók esetén a megkérdezettek száz százalékatól visszakaptam a kérdőíveket, valamint a gyógypedagógia szakos hallgatóknál is minimális volt azok száma, akik nem töltötték ki a kérdőívet. Ennek oka az lehetett, hogy velük órai keretek között találkoztam, ezáltal egyből össze is tudtam gyűjteni a lapokat, ellentétben azokkal az intézményekkel, ahol az időhiány miatt bent kellett hagynom a nyomtatványokat, vagy éppen az elektronikus formátum már az intézményvezetőnél elakadhatott.

3. ábra

Kiküldött és visszakapott kérdőívek aránya

A 3. ábrán látható a kitöltési aktivitás. A gyógypedagógus és a testnevelő szakemberek számadatainál körülbelüli számot tudtam írni a kiküldött kérdőívek esetén, ugyanis az on-line kérdőíveket az intézmények részére küldtem el. Így ezekben az esetekben

az intézmények számát írtam a kiküldött kérdőívek számához. A pedagógusok és a hallgatók felkeresése számos nehézségbe ütközött, sokszor tapasztaltam érdektelenséget, időhiányt, melynek következménye lehetett a vissza nem kapott kérdőívek magas száma.

6.3. A kérdőívek feldolgozásának módszere

A kérdőíveket az SPSS program segítségével dolgoztam fel. A kiértékelés során elsősorban frekvencia-, illetve keresztábra-analízist használtam.

A kiértékelés megkezdése előtt egy faktoranalízis segítségével igyekeztem megvizsgálni a kérdőívben szereplő változók közötti összefüggéseket, melyek a 4. táblázatban megtekinthetők. A táblázatban a 0,4-nél nagyobb faktorsúlyokat félkövérrel jelöltem. A negatív előjelű faktorsúlyok a negatív megfogalmazású tételeket jelzi (3., 4. és 11. kérdés).

A faktoranalízis három faktort mutatott a kérdőívben: egy attitűd és két ismeret jellegű faktort. Ezek alapján megállapítható, hogy négy attitűd- és kilenc ismeret jellegű kérdést tartalmazott a kutatási kérdőívem.

A kérdőívek feldolgozásánál az figyelembe vettem a változók eltérő számát, mint például, hogy a nők nagyobb százalékban szerepeltek a kutatásban, mint a férfiak. Az így létrejövő torzítások elkerülése érdekében százalékos adatokkal számoltam, vagyis hogy az adott változón belül a válaszadók hány százaléka jelölte az egyes lehetőségeket. Ennek segítségével lehetővé válik a változók tényleges összehasonlítása.

		Faktorok			
		K	1	2	3
			Attitűd	Ismeret I	Ismeret II
Sajátérték			2,771	2,008	1,800
Variancia (%)			21,316	15,446	13,849
Kum. Variancia (%)			21,316	36,762	50,611
Kaiser-Meyer-Olkin mutató			,751		
1	A fogyatékkal élők is ugyanúgy képesek a sportolásra.	,586	,709	,157	,241
2	Szükség van ennek a területnek a fejlesztésére.	,727	,805	,265	-,097
3	Nincs szükség új egyesületek létrehozására.	,531	-,717	-,099	0,85
4	A normál iskolában tanuló gyermekeket nem kell megismertetni a fogyatékkal élők világával.	,531	-,695	,014	,218
5	Jelenleg Magyarországon kevés fogyatékkal élőknek van lehetősége a sportolásra, mozgásra.	,447	,413	,417	-,321
6	Kiaknázatlan terület ma még Magyarországon a parasport.	,570	,103	,747	-,033
7	Nincsenek ma itthon parasport egyesületek.	,462	-,463	,472	,157
8	A fogyatékkal élőknek speciális igényeik vannak a sportoláshoz, ezekre nem vagyunk felkészülve.	,536	,001	,533	-,502
9	Egy normál pedagógus nem tudja, hogy milyen lehetősége vannak egy fogyatékkal élő személynek	,430	,116	,520	-,383
10	Hazánkban csupán a közelmúltban kezdett elterjedni a parasport.	,342	,149	,561	,070
11	A fogyatékkal élők sportolásával, mozgásával a gyógypedagógusoknak kell foglalkozniuk.	,262	,246	-,084	-,441
12	Egy fogyatékkal élő gyermek számára tudnék ajánlani a környéken egyesületet, ahol sportolhatna	,469	-,275	-,264	,569
13	Ép- és parasportolók együtt edzhetnek, sportolhatnak akadályok nélkül.	,686	,236	,035	,793

4. táblázat

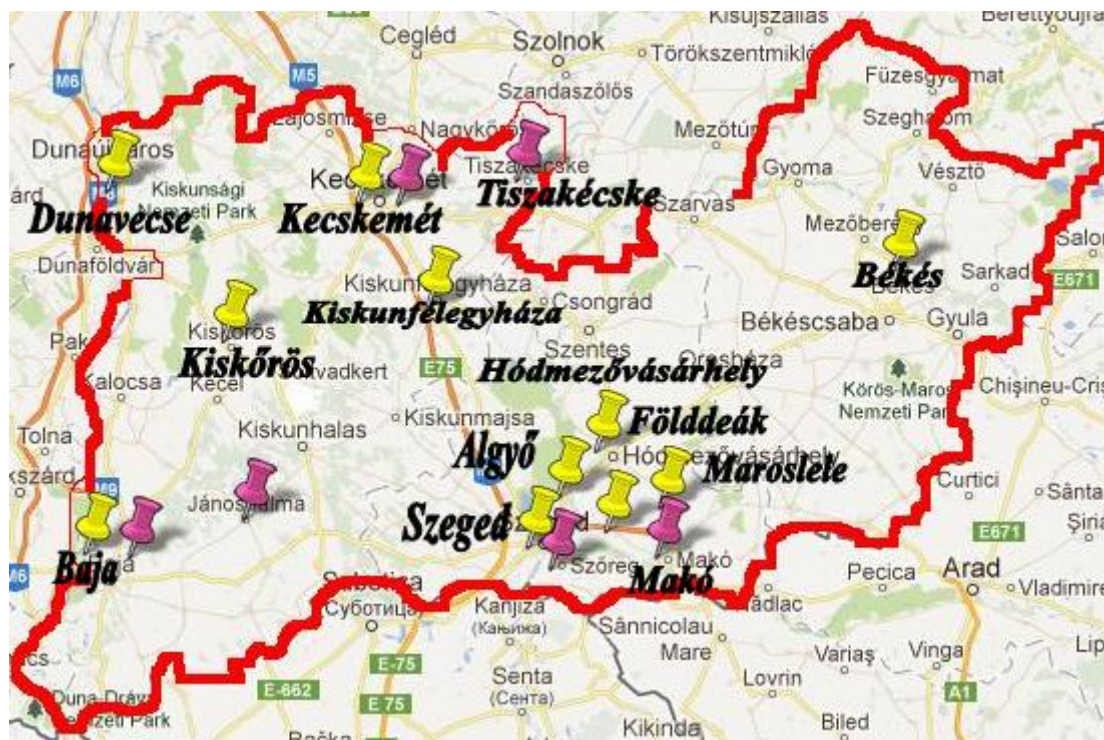
Faktoranalízis

Megjegyzés: Főkomponens analízis Varimax rotációval, forgatás előtt 1-nél nagyobb sajátértékű faktorok, 0,4-nél nagyobb faktorsúlyokat félkövér szedés jelzi, K: kommunalitás.

7. A vizsgálat eredményei

7.1. Az egyesületi kérdőívek

A kérdőíveimmel tizenegy egyesülethez jutottam el. Az egyesületek működési helye alapján megállapítható, hogy: Algyő, Baja, Békés, Dunavecse, Földeák, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Maroslele, valamint Szeged területén van olyan egyesület, ahol fogyatékos személyek számára is biztosítanak sportolási lehetőséget. Tudomásom van ezen felül még egyesületekről, melyeket nem sikerült elérnem. Ennek oka, hogy nincs egységes rendszer, melyben minden egyesület fellelhető, emellett a keresést nehezítette, hogy sok esetben csak az egyesület nevét tudtam meg, a cím és egyéb elérhetőségek felkutatása sikertelennek bizonyult. A 4. ábrán a dél-alföldi régió képe látható, melyen bejelöltem azokat a városokat, ahol – a visszakapott kérdőívek alapján – található parasporttal is foglalkozó egyesület, valamint azokat a helyeket, ahol információim alapján van egyesület, ám nem tudtam felvenni velük a kapcsolatot. A két csoportot külön jelöltem a könnyebb eligazodás érdekében. A sárga rajzszögek a felmért, a rózsaszínek pedig a fel nem mért egyesületeket jelölik.

4. ábra

Egyesületek a dél-alföldi régióban

A kérdőív alapján a választható sportágak is elének tárulnak: tizenhét különböző sportágat neveztek meg az egyesületek. A kérdőívek alapján a régióban a következő sportágak üzésére van lehetősége egy fogyatékos személynek: asztalitenisz, atlétika, boccia, darts, erőemelés, íjászat, judo, karate, kerékpár, kosárlabda, labdarúgás, lovaglás, taekwon-do, teke, tollaslabda, úszás, ülőröplabda.

Az egyesületek alapítását figyelembe véve megállapítható, hogy főként a 2000-es években alakultak meg ezek az egyesületek. 2002 és 2005 között hat egyesület jött létre. Azonban az ezt megelőző időszakban is alapítottak egyesületeket (1990, 1991, 1992, 1996).

Megvizsgáltam, hogy korlátozott-e a tagok létszáma. E kérdés kapcsán arra voltam kíváncsi, hogy meghatározott-e, hogy mennyi lehet az egyesületi tagok száma, vagy korlátok nélkül, bármennyi sportolni vágyó számára tudnak mozgáslehetőséget biztosítani. Mind a tizenegy egyesület azt válaszolta, hogy „Nem”, vagyis nincs felső határ megszabva a tagok létszámát illetően.

A felmért egyesületekben sportolók teljes létszámát illetően nincsenek pontos információim, ugyanis az integrált egyesületek esetén nem bizonyítható, hogy a tagok számának megadásakor csak a fogyatékos személyek létszámát adták meg. Ezek alapján csak hozzávetőleges a létszámra vonatkozó adat: a beérkezett kérdőívek alapján összesen 886 sportolót számlálnak az egyesületek.

Arra a kérdésre, hogy mi az oka annak, hogy nincsenek telítve az egyesületek, két esetben kaptam választ. A két válasz azonban összecseng: „Nincs az egyesület vonzáskörzetében több igény.”

Kíváncsi volt arra is, hogy fogadnának-e új tagokat az egyesületek. Kilenc egyesület válaszolta azt, hogy "Igen", fogadnának új tagokat. Kettő egyesülettől nem kaptam erre a kérdésre választ.

A kérdésekből kiderült, hogy hét egyesület szokott toborzást tartani. A másik négy egyesület esetén e területről nincsenek információim, mert a válaszadók az erre vonatkozó rubrikát üresen hagyták.

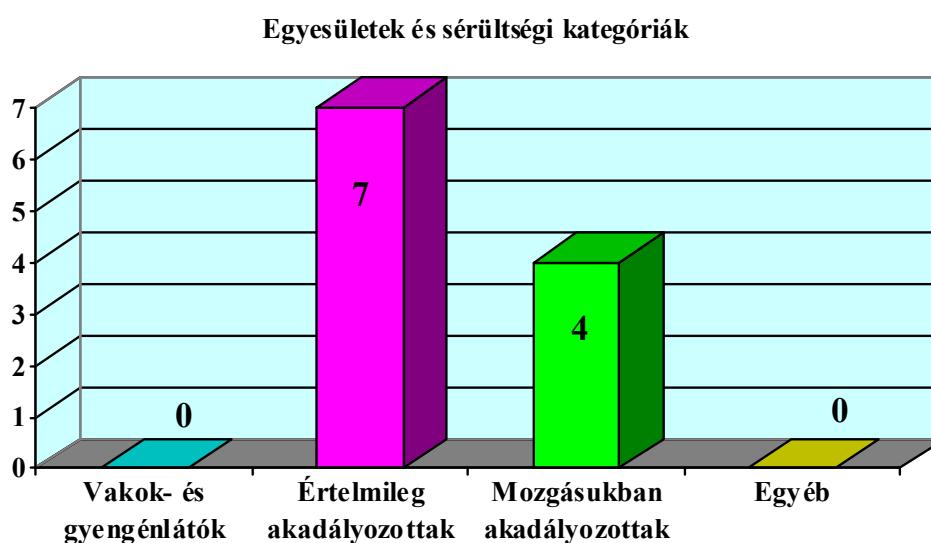
A tagdíj központi kérdés lehet a tagok számára, de az egyesület működtetése kapcsán is. Nyolc egyesületnél kell tagdíjat fizetni, azonban három egyesületnél nincs anyagi vonzata a sportolásnak. Azoknál az egyesületeknél, akiknél szükséges a tagdíj, öt olyan csapat van, ahol havonta, három olyan, ahol évente kell az esedékes költségeket befizetni. A válaszok alapján a tagdíj felső határa 5000 forint. Vannak egyesületek, ahol jelképes, mindössze 100

forint a tagdíj, és van olyan is, ahol testvérek számára kedvezményt biztosítanak a tagdíj összegéből.

Az egyesület működéséhez szükséges anyagi háttér előteremtését szolgáló egyéb forrásokra is vonatkozott kérdés. Négy egyesület nem részesül egyéb támogatásban (a tagdíjak mellett), a másik hét egyesület azonban igen. Az egyéb támogatások tekintetében a következő válaszokat kaptam azt illetően, hogy honnan kapnak anyagi segítséget a sportegyesületek: alapítványoktól, önkormányzattól, pályázatokból, valamint a személyi jövedelemadó 1 %-nak felajánlásából. Arra is kitértem, ha nincs tagdíj, abban az esetben miből tudják fenntartani az egyesületet. A válasz itt is hasonlóan alakult az előzőhöz: pályázatokból, saját költségéből, a személyi jövedelemadó 1%-nak felajánlásából illetve versenyrendezésekből.

Végezetül, de nem utolsósorban az egyik leglényegesebb kérdésnek azt láttam, hogy az egyesületek milyen formában működnek. Hat egyesület jelölte meg azt a választ, hogy „Homogén – csak fogyatékkal élők járnak az egyesületbe”, míg öt egyesület esetén „Heterogén – fogyatékkal élők és fogyatékkal nem élők együtt járnak az egyesületbe oly módon, hogy ugyanazon sportágat űzik, ugyanazon keretek között” tétel került megjelölésre.

A sérültségi kategóriák vizsgálata során kiderült, hogy a mintában szereplő egyesületek csak értelmileg akadályozott, valamint mozgásukban akadályozott személyek számára biztosítanak sportolási lehetőséget. A megkérdezettek közül négy egyesület mozgásukban, hét egyesület pedig értelmileg akadályozott személyek számára biztosít sportolási lehetőséget. (5. ábra)

5. ábra

A sérültségi kategóriák megjelenése a dél-alföldi régióban

Az 5. ábra szemlélteti, hogy a fogyatékos személyek palettája ennél sokkal színesebb, mégis csak két sérültségi kategória számára biztosítanak sportolási lehetőséget az egyesületek. A kategóriákat az elméleti részben ismertetett paralimpiai besorolás alapján állítottam össze, hiszen az esemény ma már a legtöbb fogyatékos személy számára biztosít sportolási lehetőséget. A paralimpián hat sérültségi kategóriából ez esetben nem emeltem ki az amputált, valamint a központi idegrendszer sérüléssel élő személyeket. Három nagy fogyatékosági kategória (értelmileg akadályozottak, mozgásukban akadályozottak, vakok- és gyengénlátók), valamint az egyéb (a fentiek közé nem tartozó sérültségi típus) közül választhattak az egyesületek a kérdőívek megválaszolásakor.

7.2. A szakemberek vizsgálata

A gyógypedagógus és testnevelő szakos hallgatókkal, valamint pedagógusokkal kitöltetett kérdőívem huszonnégy kérdésből állt. A kérdőív első nyolc kérdése demográfiai és statisztikai jellegű volt. Ezt követett egy 13 itemet tartalmazó intervallum-skála, és végül három ismeret-jellegű kérdéssel zárult a kérdőív.

Az első kérdés a kitöltő nemére kérdezett rá. A kettőszázöt válaszadóból 146 nő, és 59 férfi volt. A nők megoszlása: 98 tanuló és 48 tanár, tanárok esetén 27 gyógypedagógia, illetve 21 testnevelő, míg a hallgatók arányainál 13 testnevelés szakos, illetve 85 gyógypedagógia szakos hallgató vett részt a kutatásban. A kérdőívet kitöltők között ötvenkilenc férfi is szerepelt, akik foglalkozás és szakterület szerint a következő csoportokra bonthatóak: 38 tanuló, valamint 21 pedagógus. Az egyetemi hallgatók körében 34 testnevelő és 4 gyógypedagógia szakos hallgatótól kaptam vissza kitöltött kérdőívet. Ez az arány a tanárok esetében is hasonlóan alakult, hiszen 16 testnevelő és 5 gyógypedagógus végzettségű férfi került a mintámba. A nemek eloszlásának számadatainak összefoglalását az 5. táblázat tartalmazza.

	Gyógypedagógus		Testnevelő	
	Tanár	Tanuló	Tanár	Tanuló
Férfi	5 fő	4 fő	16 fő	34 fő
Nő	27 fő	85 fő	21 fő	13 fő

5. táblázat

A kutatásban résztvevő nők és férfiak megoszlása foglalkozás és szak szerint

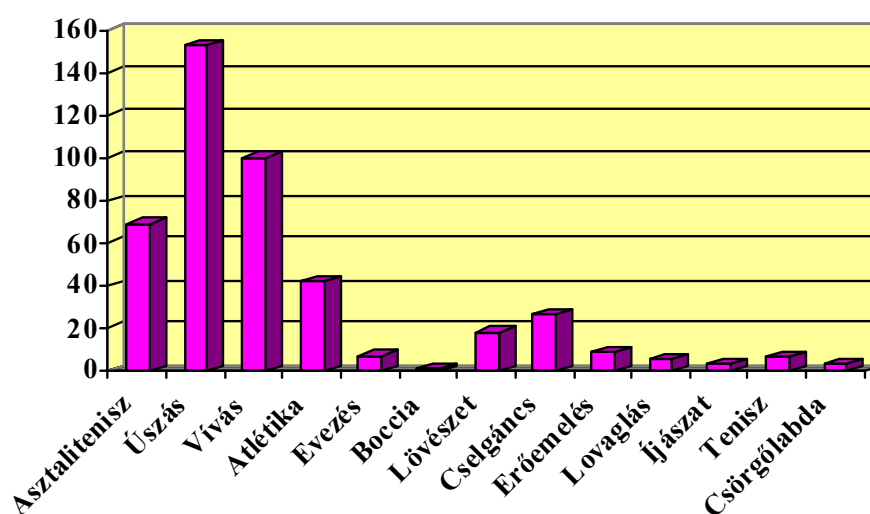
A kitöltők életkorára kérdezett rá a második kérdés. 203 válasz érkezett, azaz két személy nem adta meg az életkorát. A válaszadók átlagéletkora 27,64 év. A legfiatalabb kitöltő 18 éves, míg a legidősebb 57 esztendő.

A pedagógusok munkahelyére vonatkozóan is szerepelt kérdés. A kérdéssel a kitöltő munkahelyének típusára voltam kíváncsi. Az eredmények alapján huszonhatan dolgoznak gyógypedagógiai intézményben, tizenharc-tizenharc fő jelölte meg azt, hogy normál általános iskolában, illetve szakközép vagy szakiskolában, hárman gimnáziumban, négyen pedig integrált általános iskolában dolgoznak.

A statisztikai, demográfiai kérdések mellett ismeret-jellegű nyitott kérdések is szerepeltek a kérdőívben. Ezek közül az első a kitöltő által ismert és környezetében működő parasport egyesületekre vonatkozott. A kettőszázöt megkérdezett közül harmincan tudtak megnevezni valamilyen egyesületet, amely parasporttal is foglalkozik.

Az utolsó két kérdés az idei paralimpiával volt kapcsolatos. A megkérdezettek közül 88 fő tudott megnevezni kvótát szerző magyar sportolót. 117 személy nem válaszolt erre a kérdésre. A megnevezett sportolók közül a legtöbben, számszerűen hatvanhatan Sors Tamást írták le. Összességében megjegyezhető, hogy a válaszadók mindössze 32 százaléka tudta megnevezni paralimpiai aranyérmes úszókat.

Arra a kérdésre, hogy mely sportágakban szereztünk kvótát a válaszadók a következő sportágakat tudták megjelölni: asztalitenisz, atlétika, birkózás, boccia, cselgáncs, csörgőlabda, erőemelés, evezés, íjászat, karate, kosárlabda, lovaglás, lövészet, ökölvívás, tenisz, úszás, vívás, vízilabda. A sportágak megnevezésének eloszlása a 6. ábráról leolvasható.

6. ábra

Vélemények a paralimpián részt vevő magyarok sportágairól

A kutatásom tartalmazott egy tizenhárom kérdésből álló ötfokú likert skálát, melyben attitűd-kérdések, és általános ismeretre vonatkozó kérdések egyaránt szerepeltek. Az 6. táblázat bemutatja a skála állításait, és a rájuk adott válaszokat a tekintetben, hogy hány válasz érkezett nemtől, kortól és foglalkozástól függetlenül.

	Teljes mértékig egyetértek			Egyáltalán nem értek egyet	
	1	2	3	4	5
A fogyatékkal élők is ugyanúgy képesek a sportolásra.	82	55	49	10	8
Szükség van ennek a területnek a fejlesztésére.	145	31	7	4	15
A fogyatékkal élők sportolásával, mozgásával a gyógypedagógusoknak kell foglalkozniuk.	29	50	85	25	14
Jelenleg Magyarországon kevés fogyatékkal élőknek van lehetősége a sportolásra, mozgásra.	52	80	55	14	4
Nincs szükség új egyesületek létrehozására, hiszen a mostaniak is kihasználatlanok.	11	20	47	48	79
Kiaknázatlan terület ma még Magyarországon a parasport.	47	70	63	21	3
Nincsenek ma itthon parasport egyesületek.	12	37	80	24	51
A fogyatékkal élőknek speciális igényeik vannak a sportoláshoz, ezekre nem vagyunk felkészülve.	36	68	72	23	6
Egy normál pedagógus nem tudja, hogy milyen lehetőségei vannak egy fogyatékkal élő személynek.	45	63	66	26	4
Egy fogyatékkal élő gyermek számára tudnék ajánlani a környéken egyesületet, ahol sportolhatna.	20	18	42	47	77
Ép- és parasportolók együtt edzhetnek, sportolhatnak akadályok nélkül.	27	46	72	37	22
Hazánkban csupán a közelmúltban kezdett elterjedni a parasport.	28	65	87	23	2
A normál iskolában tanuló gyermekeket nem kell megismertetni a fogyatékkal élők világával.	20	5	21	19	140

6. táblázat

A skálára adott válaszok megoszlása

A táblázatban a sárgával kiemelt sorok az attitűd-jellegű kérdéseket jelzik. A harmadik, negyedik és tizenegyedik állítás esetén meg kell jegyezni, hogy fordított kérdések: esetükben nem az 1-es, hanem az 5-ös, azaz az Egyáltalán nem értek egyet számít pozitívnak.

8. Az eredmények értelmezése

8.1. Az egyesületekről

A régióban, a kérdőívek alapján, számos, a nemzetközi viszonylatban is szereplő sportágat űzhetnek a sportolni vágyók. A húsz paralimpiai sportág közül tizenhárom a dél-alföldi régió kínálatában is megtalálható: asztalitenisz, atlétika, boccia, cselgáncs, erőemelés, futball, íjászat, kerékpár, kosárlabda, lovaglás, lövészet, úszás, ülőröplabda. A paralimpiai sportágakon kívül is választhat sportágat egy fogyatékos személy a régióban, ugyanis darts, karate, taekwon-do, tollaslabda és teke is szerepel a kínálatban.

A kihasználtságot figyelembe véve elegendő számú egyesület van a dél-alföldi régióban. Az egyesületek által megadott taglétszámok összesítése után megállapítható, hogy hozzávetőlegesen több mint nyolcszáz fogyatékos személy sportol jelenleg, azonban az egyesületek még fogadnának sportolni vágyó személyeket. A régióban élő fogyatékos személyek száma a 2001-es népszámlálási adatok alapján 52 335 fő alapján. Azt figyelembe véve, hogy vannak még fel nem mért egyesületek, illetve a felmért egyesületek is befogadó képesek, vagyis fogadnának még új tagokat, az első hipotézisem (H1.) beigazolódni látszik: elegendő számú parasport egyesület van a dél-alföldi régióban a jelen helyzet alapján, hiszen a mostani egyesületek is telítetlenek.

A régióban a parasportot üzemeltető klubok két formában vannak jelen: szegregált és integrált formában. A hagyományos szegregált formában csak fogyatékos személyek vesznek részt az edzőmunkában és az egyesületben is csak fogyatékos személyeket foglalkoztató szakosztály működik. Integrált formáról akkor beszélünk, ha az egyesületek működése oly módon zajlik, hogy ép és fogyatékos sportolók együtt edzenek.

Arra a kérdésre, hogy miért nincsenek telítve az egyesületek két helyről kaptam választ, melyből nem lehet következtetéseket levonni. A vélemények alapján nincs több igény az egyesület környezetében. Ez a kérdéskör további kutatási kérdéseket vet fel.

A sérültségi kategóriák tekintetében az általam megkérdezett tizenegy parasporttal foglalkozó egyesület csak mozgáskorlátozott, illetve értelmileg akadályozott személyek számára biztosít sportolási lehetőséget. Meglepő adat, hogy vak- és gyengénlátó személyeknek egyik egyesület sem kínál speciális sportágat ezen a területen attól függetlenül, hogy a régióban vannak látássérült emberek ugyanúgy, mint az ország bármely másik területén. Kiemelésem azért a vak- és gyengénlátó személyeket célozza, mert a három nagy

kategória (értelmileg akadályozottak, mozgásukban akadályozottak, vakok- és gyengénlátók) közül mindössze számukra nem kínálnak sportolási lehetőséget. (Meg kell jegyezni, hogy az egyéb kategóriát sem jelölte egyik egyesület sem). Ez a hiányosság rámutathat arra, hogy ma a dél-alföldi régióban gyerekcipőben jár a parasport, melynek fejlesztését nem szabad elhanyagolni. Új szakosztályok, egyesületek létrehozására van szükség, hogy segítségükkel mindenki megtalálhassa a maga számára ideális sportolási lehetőséget.

8.2. Az attitűd-vizsgálat eredményei

Az ötfokú likert-skálán négy attitűd-jellegű kérdés szerepelt, melynek elemzését a következőkben kérdésenként ismertetem.

Az első attitűd-kérdés szerint *A fogyatékkal élők is ugyanúgy képesek a sportolásra.* A válaszadók többsége pozitív attitűdöt mutatott, ugyanis a 204 kitöltő közül 137-en, vagyis a 67%-uk az 1-es és 2-es kategóriát jelölte. A keresztábra elemzés alapján a hallgatók szakterületei szignifikáns kapcsolatban állnak a válasszal ($\chi^2 = 14,19$; $df = 4$, $p < 0,01$), így az, hogy a kitöltő testnevelő vagy gyógypedagógia szakos hallgató, összefügg azzal, hogy milyen választ ad. Ennek százalékos ismertetésére a 7. táblázat szolgál segítségül. A másik négy tényezőt (nem, foglalkozás, pedagógusok szakterülete illetve intézmény-típus) külön-külön figyelembe véve a vizsgálat alapján megállapítható, hogy a változók között nincs szignifikáns kapcsolat. Ezek táblázatait a 3. melléklet tartalmazza.

	1	2	3	4	5
Testnevelő	36,2%	12,8%	36,2%	6,4%	8,5%
Gyógypedagógia	42,7%	34,8%	18%	2,2%	2,2%

$\chi^2 = 14,19$; $df = 4$; $p < 0,01$

7. táblázat

Az itemre adott válaszok összehasonlító vizsgálata a hallgatók esetén

A második attitűd-kérdés a következő volt: *Szükség van ennek a területnek a fejlesztésére.* A nemek összehasonlító vizsgálatánál az derült ki, hogy a nők sokkal pozitívabb attitűddel rendelkeznek a fogyatékkal élők iránt, mint a férfiak. A nők és a férfiak válaszai között szignifikáns különbség mutatkozik a keresztábra-analízis alapján ($\chi^2 = 13,554$; $df = 4$; $p < 0,01$). A különbségek százalékos eloszlását a 8. táblázat tartalmazza.

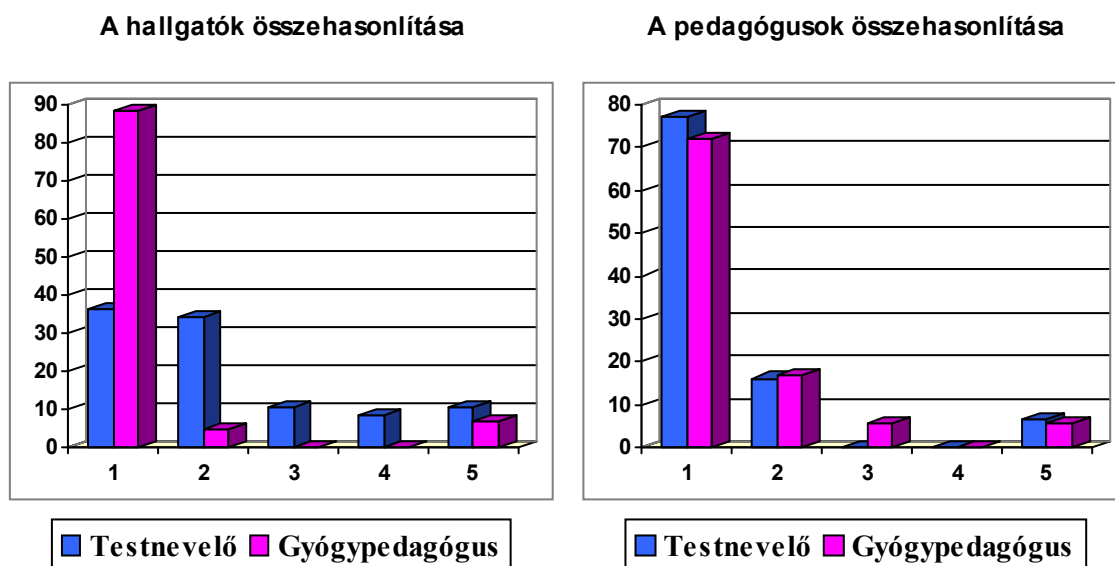
	1	2	3	4	5
Nő	78,3%	11,9%	2,1%	0,7%	7%
Férfi	55,9%	23,7%	6,8%	5,1%	8,5%

$\chi^2 = 13,554$; $df = 4$; $p < 0,01$

8. táblázat

A válaszok nemek szerinti megoszlása

A hallgatók (gyógypedagógusok, testnevelők) válaszai között szintén szignifikáns különbség mutatkozik a keresztábra-analízis alapján ($\chi^2 = 47,377$; $df = 4$; $p < 0,01$). Esetükben a gyógypedagógusok attitűdje pozitívabb, mint a testnevelő szakos hallgatóké. Ennek eloszlása a 7. ábrán látható.

$\chi^2 = 47,377$; $df = 4$; $p < 0,01$

7. ábra

A hallgatók és a pedagógusok válaszainak összehasonlítása

A 7. ábra a hallgatók összehasonlítása mellett a pedagógusok keresztábra-analízisének eredményei is láthatóak. Érdekes adat, hogy míg a diákok esetén van szignifikáns különbség a gyógypedagógus és testnevelő szakos hallgatók attitűdje között, addig a pedagógusok esetén ez a különbség nem észlelhető. Ennek oka a jelen vizsgálatból nem derült ki, magyarázatára a kutatás folytatásában keresem a választ.

A foglalkozást és az intézmény típusát figyelembe véve nem találtam olyan összefüggést a változók között, ami befolyásolhatja a kérdésre adott választ. Ezeket táblázatokat a 4. melléklet tartalmazza.

A harmadik attitűd-kérdés alapján *Nincs szükség új egyesületek létrehozására, hiszen a mostaniak is kihasználhatlanok*. A keresztműködő-analízis során szignifikáns különbség mutatkozott a hallgatók között a szak alapján ($\chi^2 = 26,413$, $df = 4$, $p < 0,01$). A testnevelő szakos hallgatók kimagaslóan nagyobb arányban jelölték, hogy egyet értenek ezzel az állítással, míg a gyógypedagógia szakos hallgatók közel háromnegyede (71,9%-a) nem értett egyet ezzel a kijelentéssel. A változók összehasonlító vizsgálata a 9. táblázatban megtekinthető. A foglalkozás, a tanulók szakja, a nem és az intézmény-típus nem bizonyult befolyásoló tényezőnek, így ezek táblázatai az 5. mellékletben láthatóak.

	1	2	3	4	5
Testnevelő	8,5 %	25,5 %	25,5 %	25,5 %	14,9 %
Gyógypedagógus	5,6 %	3,4 %	19,1 %	19,1 %	52,8 %

$\chi^2 = 26,413$, $df = 4$, $p < 0,01$

9. táblázat

A hallgatók válaszait összehasonlító táblázat

A tizenharmadik skálakérdés, mely az attitűd-jellegű kérdések sorában az utolsó, így szólt: *A normál iskolában tanuló gyermekeket nem kell megismertetni a fogyatékkal élők világával*. A kérdés elemzésekor figyelembe kell venni, hogy ebben az esetben egy negatívan megfogalmazott kérdéstről van szó, tehát az 1–2 a negatív, a 4–5 pedig a pozitív viszonyulást mutatja.

A 10. táblázatban látható, hogy a nők szignifikánsban magasabb arányban (83,5 %) jelölték, hogy nem értenek egyet ezzel az állítással (4-5), míg a férfiak 62,8%-a vélekedett ugyanígy. Emellett a férfiak a negatívabb jelöléseket is nagyobb arányban választották.

	1	2	3	4	5
Nő	8,9%	2,7%	4,8%	6,8%	76,7%
Férfi	11,9%	1,7%	23,7%	15,3%	47,5%

$\chi^2 = 23,74$; $df = 4$; $p < 0,01$

10. táblázat

A nemek válaszainak százalékos adatai

A 11. táblázat adatai tartalmazzák a foglalkozás befolyásoló hatásának vizsgálatát. A tanulók szignifikánsan nagyobb arányban vélekedtek úgy, hogy nem kell megismertetni a normál általános iskolában tanuló gyermekeket a fogyatékos személyekkel; a tanárok e tekintetben nagyobb arányban jelölték a pozitív kategóriákat. Összességében pozitív tényként említhetjük, hogy az összes válaszadó, vagyis kettőszázöt ember közül 159 ember jelölte a pozitív, vagyis 4-5-ös kategóriát.

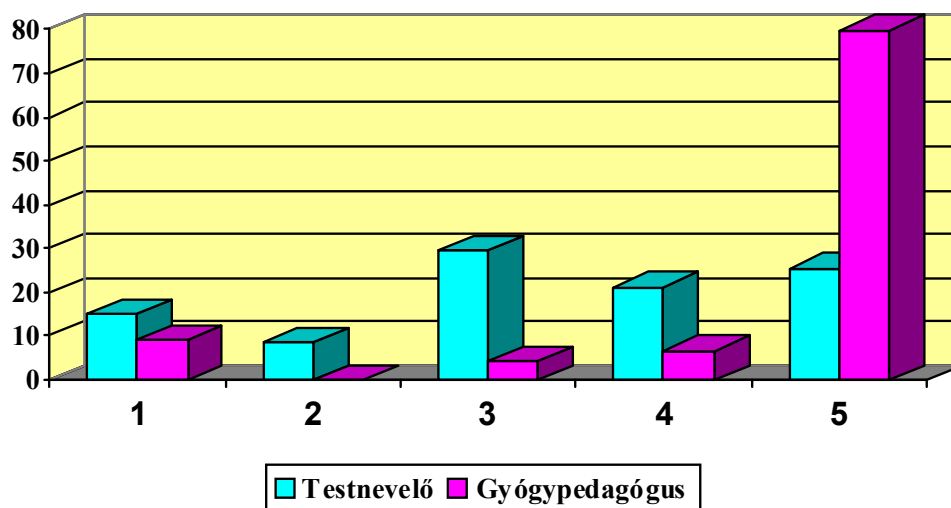
	1	2	3	4	5
1- Tanuló	11%	2,9%	13,2%	11,8%	61%
2- Tanár	7,2%	1,4%	4,3%	4,3%	82,6%

$\chi^2 = 10,457$; $df = 4$; $p < 0,05$

11. táblázat

A foglalkozás meghatározó szerepe a 21. kérdésben

A 8. ábra a hallgatók szakterületének keresztábra-analízisének eredményeit mutatja be. Meglepő adat, hogy a testnevelő szakos hallgatók mindössze 46,8 %-a vélte úgy, hogy meg kell ismertetni a normál általános iskolák tanulóit is a fogyatékos emberek világával. Ugyanezt a gyógypedagógusok 86,5 %-a tartotta fontosnak: közel dupla annyian, mint azt a testnevelő szakos hallgatók esetén láthattuk.

$\chi^2 = 43,765$; $df = 4$; $p < 0,01$

8. ábra

A tanulók szakterületének befolyása a válaszadásra

A másik két tényező, vagyis a tanárok végzettsége, és az intézménytípus változóit illetően nincs szignifikáns különbség. Ezek táblázatai a 6. *melléklet*ben találhatóak.

8.3. Az ismeretek összefüggése egyéb tényezőkkel

A kutatásom során megvizsgáltam, hogy a szakemberek ismereteit miként befolyásolják más tényezők, mint például a nem, a foglalkozás, szakterület, illetve az intézménytípus, ahol az adott pedagógus tanít. Kérdésenként haladva elemzem az ismeret-jellegű kérdéseket a fenti szempontok alapján.

Az első ismeret-jellegű kérdés: *A fogyatékkal élők sportolásával, mozgásával a gyógypedagógusoknak kell foglalkozniuk.* A 12. táblázatban látható, hogy a férfiak 15,8 %-a jelölte azt, hogy nem ért egyet ezzel az állítással, míg a nők csupán 3,4 %-a. A keresztábranalízis során a két változó között szignifikáns kapcsolatot találtam ($\chi^2 = 10,472$; $df = 4$; $p < 0,05$).

	1	2	3	4	5
Nő	14,4%	24,7%	45,2%	12,3%	3,4%
Férfi	14%	24,6%	33,3%	12,3%	15,8%

$\chi^2 = 10,472$; $df = 4$; $p < 0,05$

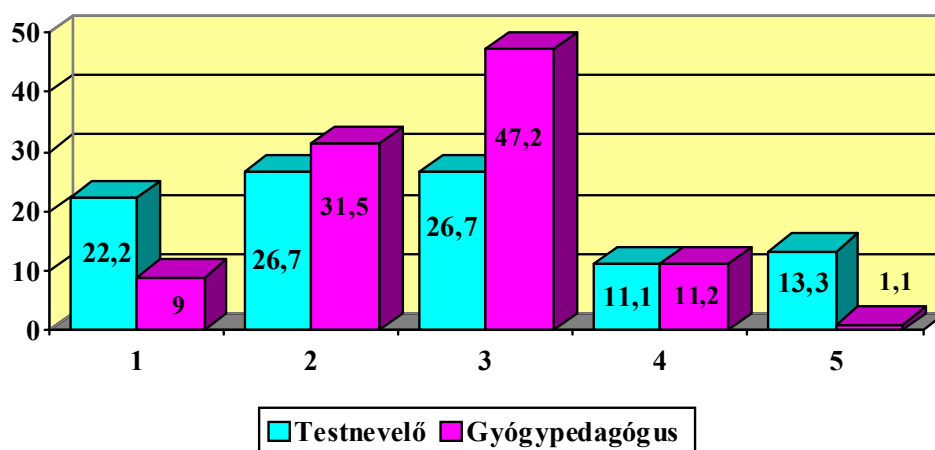
12. táblázat

A nem befolyásoló szerepe a 11. kérdés esetén

Úgy gondolom, ez a különbség abból adódhat, hogy a válaszadó férfiak nagyobb százalékban testnevelő szakos hallgatók, vagy már pályán lévő pedagógusok. A vizsgálat folyamán ez be is bizonyosodott, ugyanis a hallgatók esetén a tanult szak is meghatározó tényező volt. A 9. *ábra* mutatja a testnevelő és gyógypedagógia szakos hallgatók válaszadási eloszlását. Ebből jól látszik, hogy a testnevelők nagyobb százalékban vélik úgy, hogy ez nem csak, és kizárólag gyógypedagógusi feladat.

A tanárok szakterülete, a foglalkozás és az intézmény-típus változói között nem találtam szignifikáns kapcsolatot. A táblázatok a 7. *melléklet*ben láthatóak.

A hallgatók véleményének összehasonlítása

$$\chi^2 = 15,781; df = 4; p < 0,05$$

9. ábra

A hallgatók véleményének összehasonlítása

Ezek az eredmények a H6. hipotézisemhez is szorosan kapcsolódnak. A hipotézis magyarázatánál azt írtam, hogy véleményem szerint a szakemberek sokszor nem tudják, hogy ez a feladat az ő kompetencia-körükbe is beletartozik. A kereszttábla-analízis eredményeiből viszont ennek ellenkezőjére lehet következtetni. Ma már a sajátos nevelési igényű tanulók megismerése is szerepel a testnevelő szakos hallgatók tantervében: talán ennek köszönhető, hogy a leendő pedagógusok úgy érzik, hogy ez az ő feladatuk is. Ez a különbség a már pályán lévő pedagógusok válaszaiban nem tükröződik. Ki kell emelni, hogy a gyógypedagógusként dolgozók 21,9 %-a véli úgy, hogy ez az ő feladata. (Ennél a kérdésként megjegyzésként azt is fel kell tüntetni, hogy a válaszadók több mint 40%-a választotta a 3-as kategóriát.)

A 12. kérdés így hangzott: *Jelenleg Magyarországon kevés fogyatékkal élőknek van lehetősége a sportolásra, mozgásra.* A kereszttábla-analízissel végzett kiértékelés során a hallgatók szakterülete között találtam szignifikáns különbséget ($\chi^2 = 12,569; df = 4; p < 0,05$).

A gyógypedagógusok közül a válaszadók 70,7%-a vélekedett úgy, hogy ez igaz, és csak 2,2%-uk mondta azt, hogy nem. A testnevelők 63,8%-ban értettek ezzel egyet, és 19,2%-uk válaszolta azt, hogy ezzel nem ért egyet. A 13. táblázat az e kérdésre adott válaszok vizsgálatának eredményeit mutatja be. A többi vizsgálati szempont – nem, szakterület, végzettség, intézmény-típus – tekintetében nem mutatkozott szignifikáns kapcsolat. Ezek eredményeit bemutató táblázatok a 8. mellékletben találhatóak.

	1	2	3	4	5
Testnevelés	25,5%	38,3%	17%	12,8%	6,4%
Gyógypedagógia	30,3%	40,4%	27%	1,1%	1,1%

$$\chi^2 = 12,569; df = 4; p < 0,05$$

13. táblázat

A válaszok összehasonlítása a hallgatók körében

14. kérdés, miszerint *"Kiaknázatlan terület ma még Magyarországon a parasport"* nem mutatott szignifikáns kapcsolatot egyik vizsgált tényezővel sem. A kérdésre adott válaszok százalékos eloszlásának összehasonlító táblázatai az egyes változók tükrében a 9. mellékletben kaptak helyet.

A 15. kérdés arra keresi a választ, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek a parasport egyesületek létezéséről a szakemberek. Az eredmények alapján arra lehet következtetni, hogy a foglalkozás, vagyis az, hogy a válaszadó tanár vagy diák befolyással van az ismeretükre. Számomra nem várt eredmény, hogy a tanulók magasabb arányban vélekednek úgy, hogy az állítással, miszerint *Nincsenek ma itthon parasport egyesületek*, nem értenek egyet. A 14. táblázat ennek kiértékelését mutatja be. A szignifikáns különbséget nem mutató változók – nem, szakterület, intézmény-típus – táblázatait a 10. mellékletben csatoltam.

	1	2	3	4	5
Tanuló	5,9%	15,4%	33,8%	14%	30,9%
Tanár	5,9%	23,5%	50%	7,4%	13,2%

$$\chi^2 = 11,995; df = 4; p < 0,05$$

14. táblázat

A foglalkozás, mint befolyásoló tényező az ismeretek tekintetében

A 16. kérdés szerint: *A fogyatékkal élőknek speciális igényeik vannak a sportoláshoz, ezekre nem vagyunk felkészülve.* A vizsgált változók között egyik esetben sem volt szignifikáns kapcsolat. A számszerű adatokat tartalmazó összefoglaló, 6. táblázatból láthatjuk, hogy a válaszadók nagyobb arányban vélekednek pozitívan erről a kérdésről, mely azt mutatja, hogy a kérdezett szakemberek tisztában vannak a speciális szükségletekkel. (A 205 válaszadó közül 107 jelölte, hogy egyetért ezzel az állítással, ezzel szemben csupán 29-en jelölték azt, hogy nem értenek egyet, valamint 72 ember jelölte a 3-as kategóriát.) A kérdésre adott válaszok összehasonlító táblázatai a 11. mellékletben találhatóak.

A 17. kérdés: *Egy normál pedagógus nem tudja, hogy milyen lehetőségei vannak egy fogyatékkal élő személynek.* A vizsgálatok alapján arra lehet következtetni, hogy a kérdésre adott választ két változó is befolyásolja. Elsősorban meghatározó volt, hogy a pedagógusok milyen típusú intézményben dolgoznak. Ennek az összehasonlításnak az eredményei a 15. táblázatban, a szignifikáns különbséget nem mutató változók táblázatai pedig a 12. mellékletben tekinthetők meg.

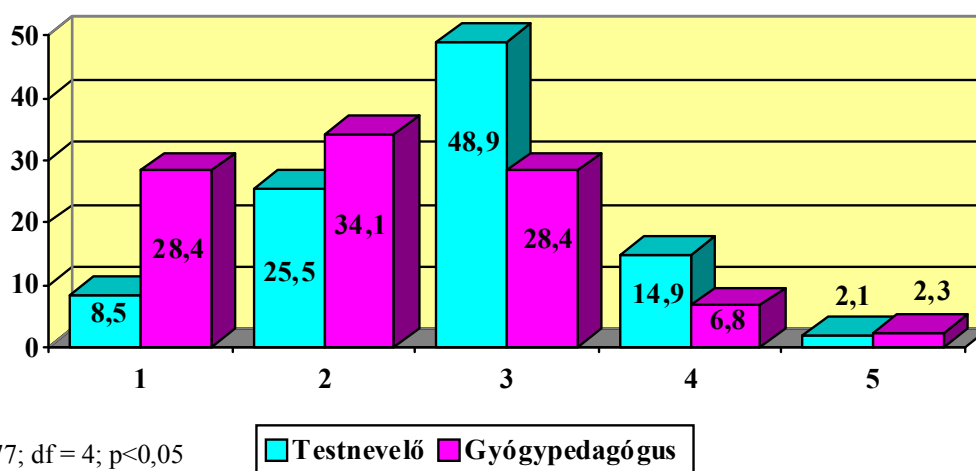
	1	2	3	4	5
Gyógypedagógiai intézmény	0%	25%	0%	0%	0%
Gimnázium	11,1%	25%	16,7%	0%	26,9%
Szakközépiskola, szakiskola	22,2%	0%	38,9%	33,3%	23,1%
Integrált általános iskola	38,9%	50%	11,1%	33,3%	34,6%
Normál általános iskola	27,8%	0%	33,3%	33,3%	23,2%

$$\chi^2 = 26,839; df = 16; p < 0,05$$

15. táblázat

Az intézménytípus hatása a válaszadásra

A válaszokat illetően szignifikáns különbség van a gyógypedagógia és testnevelés szakos hallgatók válaszai között is (10. ábra). A testnevelő szakos hallgatók sokkal kisebb arányban (8,5%) jelölték azt, hogy egyet értenek ezzel az állítással, mint a gyógypedagógia szakos hallgatók (28,4%), vagyis a gyógypedagógia szakos hallgatók sokkal inkább saját kompetenciájuknak érzik ezt a feladatot, és kevésbé gondolják, hogy a nem speciálisan e területet végzett tanárok tisztában vannak a fogyatékos személyek lehetőségeivel.

$$\chi^2 = 12,077; df = 4; p < 0,05$$

10. ábra

A hallgatók szakterületének hatása a válaszadásra

Egy fogyatékkal élő gyermek számára tudnék ajánlani a környéken egyesületet, ahol sportolhatna. – hangzott a 18. tétel. A kereszttábla-analízisek azt mutatták, hogy befolyásolta a válaszadást az, hogy a kitöltő jelenlegi foglalkozása mi, illetve az is, hogy milyen szakos tanárként dolgozik. A foglalkozás tekintetében megállapítható, hogy a diákok magasabb százalékban jelöltek pozitív értéket. A válaszok százalékos eloszlása a 16. táblázatban látható. A kiértékelés során az intézmény típusa, a válaszadó neme, valamint a tanulók szakterülete nem bizonyult befolyásoló tényezőnek. A válaszok százalékos eloszlását tartalmazó táblázatok a 13. mellékleten találhatók.

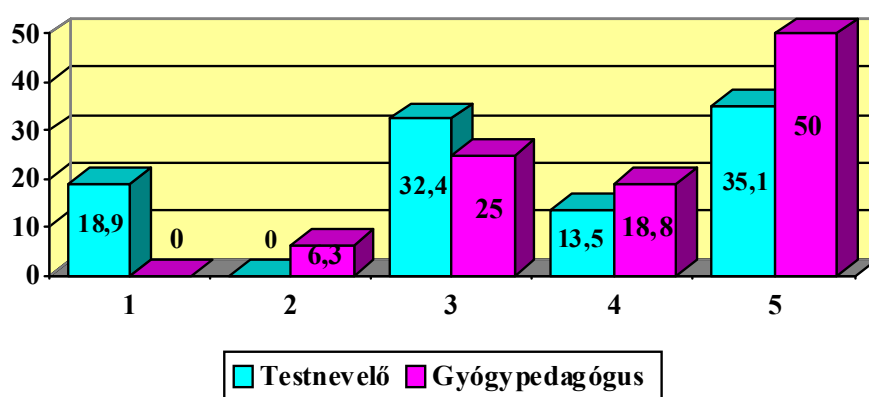
	1	2	3	4	5
Tanuló	9,6%	11,9%	16,3%	26,7%	35,6%
Tanár	10,1%	2,9%	29%	15,9%	42%

$$\chi^2 = 10,518; df = 4; p < 0,05$$

16. táblázat

A foglalkozás befolyásoló szerepe

A 11. ábra annak eloszlását mutatja, hogy a pályán lévő testnevelők, illetve gyógypedagógusok véleménye, ismerete, milyen módon tér el egymástól. A gyógypedagógusok nagyobb arányban jelölték azt, hogy ezzel nem értenek egyet, vagyis nem tudnának egyesületet ajánlani. Mindemellett a testnevelők 18,9%-a bátran ki merte jelenteni, hogy tudna egyesületet ajánlani fogyatékos személy számára, míg a gyógypedagógusok közül senki sem választotta ezt az opciót. A gyógypedagógusok 6,3%-a jelölte, hogy bár kevésbé biztosan, de egyet értet ezzel az állítással.

$$\chi^2 = 9,891; df = 4; p < 0,05$$

11. ábra

A pályán lévő testnevelők és gyógypedagógusok válaszainak összehasonlítása

A 19. kérdés így szólt: *Ép- és parasportolók együtt edzhetnek, sportolhatnak akadályok nélkül.* A keresztábra elemzés során az derült ki, hogy befolyásolja a válaszadást az, hogy mi a foglalkozása a kérdőívet kitöltőnek, valamint az is, hogy milyen szakos hallgatóként folytatja tanulmányait a válaszadó. A tanulók nagyobb arányban vélték úgy, hogy működhet a sport integrált keretek között. A tanulókon belül a gyógypedagógusok voltak azok, akik pozitívabb véleményrel voltak. Az intézmény típus, a nem és a tanárok szakterülete esetén egyik változó között sem mutatkozott szignifikáns különbség, melynek táblázatait a 14. melléklet tartalmazza.

Ez az eredmény azt az általános vélekedést mutatja, melyet a H6. hipotézisemben taglalok. A testnevelők vélekedése kevésbé cseng össze a fogyatékkal élő személyek érdekeivel. (17. táblázat)

	1	2	3	4	5
Testnevelő	10,6%	19,1%	21,3%	25,5%	23,4%
Gyógypedagógus	20,5%	23,9%	30,7%	18,2%	6,8%

$$\chi^2 = 10,519; df = 4; p < 0,05$$

17. táblázat

A hallgatók válaszainak hatása a szakterület tükrében

A kérdőívekből azonban meglepő adat, hogy a diákok sokkal pozitívabban állnak ehhez a kérdéshez, mint a pedagógusok, igaz, a tanulók minden kategóriát szinte hasonló arányba jelöltek, míg a tanárok több mint fele a középértéknél maradt, azonban ők is többségben pozitív vélekedést mutatnak ebben a témakörben. (18. táblázat)

	1	2	3	4	5
Tanuló	17%	22,2%	27,4%	20,7%	12,6%
Tanár	5,8%	23,2%	50,7%	13%	7,2%

$$\chi^2 = 14,113; df = 4; p < 0,01$$

18. táblázat

A válaszok foglalkozás szerinti eloszlása

Az utolsó, nem attitűd-jellegű kérdés – miszerint *Hazánkban csupán a közelmúltban kezdett elterjedni a parasport* – esetén egyik változót illetően sem található különbség. Ezek összefoglaló táblázatait a 15. melléklet tartalmazza.

9. Összegzés

A kutatás kezdetekor arra vállalkoztam, hogy feltérképezem a régió területén a fogyatékos személyek által igénybe vehető sportolási lehetőségeket. A sport, a mozgás szerepét kimagaslónak vélem, hiszen – miként a szakirodalmi háttérből is kiderül (például: *Budavári, 2007; Nádas, 1995*) – számos területen hozzájárul mindennapjaik, életminőségük javításához. A fogyatékos személyek számára továbbá lehetőséget ad ahhoz, hogy a társadalom teljes jogú tagjaivá váljon.

A kutatásom során igyekeztem a hipotéziseimet igazolni, vagy esetlegesen megcáfolni. Elsődleges célom volt felmérni a dél-alföldi régióban található egyesületeket. A számukra kiküldött kérdőívek ismertetésénél kifejtettem, hogy az egyesületek még befogadó képesek, emellett vannak egyesületek, amelyeket nem sikerült felmérnem. A kapott számok alapján úgy vélem, hogy elegendő számú egyesület van a dél-alföldi régióban. Ez az első hipotézisem beigazolódását mutatja.

A szakemberek ismereteinek feltárása az intervallum-skála ismeret-jellegű kérdései segítségével valósult meg. A H2.-es hipotézisem alátámasztható, hiszen tényleg kimutatható a szakemberek e témában való jártassága: nem ismerik a környezetükben fellelhető egyesületeket, így többségük nem tud ajánlani fogyatékos személyek számára sportegyesületet. A kérdőívek elemzésénél kiderült, hogy ezen a területen a testnevelő szakos hallgatók jobb eredményt mutatnak, mint a gyógypedagógusok. Ennek okainak feltárása a kutatás folytatásában kaphat helyet.

Az szakirodalmi háttér 5. fejezete részletesen foglalkozik a fogyatékos személyek által üzhető speciális sportágak médiában való megjelenéséről. Ezen információk alapján elmondhatjuk, hogy a fogyatékos személyek sportjának közvetítése, médiában való megjelenése messze elmarad az ép sport megjelenítésétől. Ezen adatok támasztják alá a harmadik hipotézisemet.

A negyedik hipotézisem is megerősítést nyert, miszerint a szakemberek többsége nem tud megnevezni környezetében olyan egyesületet, ahol fogyatékos személyek számára biztosítanak sportolási lehetőséget.

Az H5. hipotézisem nem igazolódott be. Elsődleges véleményem alapján nincs szignifikáns különbség az egyetemi hallgatók, és a már dologozó szakemberek ismeretei között. A keresztábra-analízis eredményeit figyelembe véve ez az állítás nem állja meg a helyét, ugyanis több kérdés esetén is szignifikáns különbség volt a két változó között. Ezekben az

esetekben a válaszadók közül úgy tűnik, hogy a tanulók több ismerettel rendelkeznek a fogyatékos személyek sportját illetően, ugyanis a tanárok és hallgatók összehasonlítását figyelembe véve, a hallgatók nagyobb arányban tudtak pozitív visszajelzést adni.

A hatodik, és egyben utolsó hipotézisem, mint az értékelés során is kitértem rá, bebizonyosodott. A testnevelők attitűdje kevésbé pozitív, mint a gyógypedagógusoké.

A kutatás során számos nehézségbe ütköztem: a szakemberek felkutatása, a kérdőívek kitöltetése, valamint nem utolsó sorban az egyesületek megtalálása is nehéz feladatnak bizonyult. Az egyesületeket nehéz volt összegyűjteni, hiszen nincs egységes rendszer, melyben mindegyik szerepelne, sok esetben még elérhetőséget is nehéz szerezni.

A kérdőívek elemzéséből látszik, hogy mind ismeret, mind attitűd tekintetében a dél-alföldi régió szakembereinek vannak hiányosságai. Ennek okaira a kutatásból nem lehet következtetni. Összességében a kutatás eredményesnek bizonyult, és a kutatás folytatására sarkall.

A kutatási eredményeim az oktatás során is felhasználhatóak. Az eredmények alapján láthatjuk, hogy a szakemberek ismereteinek bővítésére szükség van e témában. Hasznos lenne az így nyert tapasztalatokat felhasználni arra, hogy a hallgatók képzésébe is beillesszék a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeinek ismeretét, így az újonnan kikerülő szakemberek bátran ajánlhatnának egy fogyatékos személynek olyan sportolási lehetőséget, amely mind képességeihez, mind lehetőségeihez illeszkedik. A pályán lévő pedagógusok ismereteinek felfrissítése, bővítése érdekében tájékoztató órák keretei között valósulhatna meg az így szerzett ismeretek átadása, mellyel őket is közelebb hozhatnánk a fogyatékos személyek világához.

10. Kitekintés

Kutatásom további célok elérésére ösztönzött: elsősorban a kutatásban résztvevő szakemberek körét szeretném kibővíteni, ennek érdekében újra felkeresem az intézményeket, bízva abban, hogy sikerül a régió pedagógusainak szélesebb körét bevonni a kutatásba. Nem csak a szakemberek számának növelése, de az összes egyesület feltérképezése is a terveim között szerepel. Egy olyan füzet, táblázat készítését tűztem ki célul, melyben a régió valamennyi egyesületét, elérhetőségét, sportágkínálatát és általános információit belefoglalom és ezen adatokat valamennyi, fogyatékos személyekkel foglalkozó intézménybe eljuttatom, bízva abban, hogy e rövid összefoglaló hozzájárul majd a szakemberek ismereteinek bővítéséhez, valamint ahhoz, hogy minden fogyatékos gyermek, felnőtt megismerkedhessen a számára legmegfelelőbb sportolási lehetőséggel.

A kutatás eddig a szakemberek oldalát mutatja be. Ezt követően a szülők megkeresésével olyan kérdésekre keresem a választ, melyek segítenek a fogyatékos személyek oldaláról is megvilágítani ezt a témát. Célom megvizsgálni a fogyatékos gyermekek, fiatalok, felnőttek sportolási szokásait, kideríteni, hogy a sportot az életükben miként tartják számon, milyen hatással van életükre, valamint mi az oka annak, ha nem sportolnak. Ennek vizsgálata a kutatásom elején célom volt, azonban nagyon nehéz eljutni a szülőkhöz. Számos intézménnyel, szülővel vettem fel a kapcsolatot, de olyan kevés számban érkezett vissza kérdőív, hogy annak kiértékelése nem szolgálhatott volna megbízható adatokkal.

Hosszú távú célom egy olyan munka készítése, mely az ország egészére kiterjed. Össze szeretném gyűjteni hazánk parasport egyesületeit, a sportolók számát, és megvizsgálni, hogy van-e összefüggés a szakemberek attitűdje, és a parasportot üzemeltető egyesületek száma között.

Bízom abban, hogy kutatásommal sikerül felhívni a figyelmet arra, hogy a fogyatékos személyeket is megilleti a mozgás, a sportolás lehetősége, ők is képesek olyan aktívan eltölteni szabadidejüket, mint bárki más.

Felhasznált irodalom

1997. évi LXXVII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

2011. évi CLXXII. Törvény a sportról szóló 2004. évi I. törvény módosításáról

4/2011. (II. 28.) NEMFI rendelet az állami sportcélú támogatások felhasználásáról és elosztásáról

Arbuthnott, K. (1998): *Sport for people with disability: the current state of play*. British Journal of Sport Medicine. On-line megtekintés:

<http://bjSPORTmed.com/content/32/4/275.full.pdf>, 2012. 08. 27.

Barthel Betty (2005): *A mozgásnevelés sajátosságai és módszertana*. In. Varga Imre (2005): Speciális didaktika I. APC-Stúdió, Gyula.

Budavári Ágota (2007): *Sportpszichológia*. Medicina Könyvkiadó, Budapest.

Dorogi László (2009): *Integráció értelmezése a fogyatékos emberek sportjának területén*. In.: Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, egészség, életmód. Akadémia Könyvkiadó, Budapest. 785-794.

Engelhardt Katalin (2002): „Önmagunkat legyőzni az egyetlen és tökéletes győzelem”. Fejlesztő Pedagógia **13**. 4-5. sz. 13.

Farrar, Renée (2012): *Ludwig Guttman and the Paralympics: from lawn to stadium*. The Lancet, **380**. 9845. sz. 877.

Fehérné Mérey Ildikó (1996): *Mozgás és egészség: hungarofit: mérd magad!* Útmutató Kiadó, Solymár. 15-28.

Fejes András (2002): *Mozgás – sport – személyiség*. Fejlesztő Pedagógia **13**. 4-5. sz. 9-10.

IPC – International Paralympic Committee (2012): *1960: Athletes Catapult onto the Sport Scene*. The Paralympian 2010. 3. sz. 6-9. On-line megtekintés:

http://www.paralympic.org/sites/default/files/magazine/120202184916241_WEB_Paralympian_no3_2010_4.pdf, 2012. 08. 26.

IPC – International Paralympic Committee (é.n.): *Paralympic Games – Facts and figures*. On-line megtekintés:

http://www.paralympic.org/sites/default/files/document/120209104749033_2012_02+Facts+and+Figures.pdf, 2012. 09.28.

- Hammer, J., Wiegaard, L., Kissow, A. M., Johansen, J. S. (2005): *Mozgásra fel! Sportszemléletű rehabilitáció a fizioterápiában*. Nyitott Könyvműhely Kiadó, Budapest.
- Kalbli Katalin, Dorogi László (2009): *Fogyatékos személyek és a sport*. In.: Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, egészség, életmód. Akadémia Kiadó, Budapest. 760-802.
- Kőpatakiné és Nádas (2007): *Ismerkedő könyv. A paralimpiai sportok – társadalmi befogadás – szemléletváltás*. Magyar Paralimpiai Bizottság, Budapest.
- Kunz, T. (1999): *Pszichomotoros fejlesztés az óvodában*. Dialóg Campus Kiadó, Pécs-Budapest.
- Laczkó Magyar György (2002): Sportterápia – orvosi rehabilitáció. *Fejlesztő Pedagógia* **13**. 4-5. sz. 44-47.
- László Anita Mária (2009): *Kerekesszékes vívás*. In.: Sport: a rehabilitáció csúcsa – Parasportok II. Fizioterápia **18**. 1. sz. 28-30.
- LOCOG (é.n.): *The London 2012 guide to the Paralympic Games*. On-line megtekintés: <http://www.london2012.com/mm%5Cdocument%5Cpublications%5Cjoinin%5C01%5C24%5C08%5C10%5Clondon-2012-guide-to-the-paralympic-games.pdf>, 2012. 09. 25.
- Magyar Paralimpiai Bizottság honlapja. On-line megtekintés: <http://www.hparalimpia.hu/index.php?c=view&this=19>, 2012. 08. 28.
- Magyar Paralimpiai Bizottság (2012a): *Napi 50 perc paralimpia a televízióban*. On-line megtekintés: <http://www.hparalimpia.hu/index.php?c=hirarchivum&tol=0&kod=1032>, 2012. 10. 21.
- Magyar Paralimpiai Bizottság (2012b): *Napi 15 óra közvetítés, 14 millióan a játékokat kísérő kulturális rendezvényeken*. On-line megtekintés: <http://www.hparalimpia.hu/?c=hirek&tol=&kod=1102>, 2012.10.21.
- Magyar Paralimpiai Bizottság (2012c): *EMMI-közlemény a jutalmakról*. On-line megtekintés: <http://www.hparalimpia.hu/index.php?c=hirarchivum&tol=0&kod=1101>, 2012. 10. 20.
- MEOSZ (1995): *A fogyatékossgal élő emberek esélyegyenlőségének alapvető szabályai*. In.: Fogyatékossg-tudományi tudásbázis (2009): Fogyatékossg-politikai szakismeretek. Szöveggyűjtemény. Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest. 67-92. On-line megtekintés: <http://mek.oszk.hu/09800/09833/09833.pdf>, 2012.10.15.
- MTI (2008): *Húszmillió jutalom jár az aranyéremért*. Délmagyarország. On-line megtekintés: http://www.delmagyar.hu/olimpia_2008_peking/huszmillios_jutalom_jar_az_aranyeremert/2066168/, 2012. 10. 05.

- MTI (2012a): *Olimpikonok jutalmazása: rábólintott a kormány a MOB előterjesztésére*. Délmagyarország. On-line megtekintés:
http://www.delmagyar.hu/belfold_hirek/olimpikonok_jutalmazasa_rabolintott_a_kormany_a_mob_eloterjesztesere/2294230/, 2012. 10. 05.
- MTI (2012b): *23 milliót ér a paralimpiai arany*. Délmagyarország. On-line megtekintés:
http://www.delmagyar.hu/sport_hirek/23_milliot_er_a_paralimpiai_arany/2298367/,
 2012.10.05.
- Nádas Pál (2002b): *A parasport és a paralimpiai játékok története*. Fejlesztő Pedagógia, **13.** 4-5. sz. 63-76.
- Nádas Pál (2005, szerk.): *Paralimpiai történetek. Hetvenöt esztendő (1929 – 2004) hazai és nemzetközi történései*. Magyar Paralimpiai Bizottság, Budapest.
- Nádori László (1995): *A szomatikus nevelés és a testkultúra jelentősége*. In.: Sportszociológia szöveggyűjtemény. 1. kötet. Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs. 103-124.
- Nagy Gábor (2012): Kivívott egyenjogúság. HVG, 2012. **36.** sz. 21-23.
- Páni Róbert (2002): *A csörgőlabda – Egy népszerű, bár ismeretlen sport*. Fejlesztő Pedagógia **13.** 4-5. sz. 30-31.
- Szabó József (2009): *Sport és kommunikáció*. In.: Szatmári Zoltán (szerk.): Sport, egészség, életmód. Akadémia Kiadó, Budapest. 1058 – 1100.
- Szatmári Dóra, Dr. Bejek Zoltán (2008): *Sport: a rehabilitáció csúcsa*. Fizioterápia **17.** 2. sz. 36-37.
- Szatmári Dóra, Dr. Bejek Zoltán, Kiss Erika (2008): *Sport: a rehabilitáció csúcsa – Parasportok I.* Fizioterápia **17.** 3. sz. 20-22.
- Szekeres Pál (2002): *Kell és lehet teljes életet élni*. Fejlesztő Pedagógia, **13.** 4-5. sz. 3-5.
- The Paralympian magazine, 2012. issue No. 2.
- Dr. Tóth János, Kemény Gáborné és Sárközi András (1996): *Mozgásképesség, egészségmegőrzés játékosan és tudatosan*. Kecskeméti Tanítóképző Főiskola, Kecskemét. 7-17.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretném köszönetemet és tiszteletemet kifejezni mindazoknak, akik hozzájárultak a munkám elkészüléséhez.

Elsősorban köszönettel tartozom Nagyné Hegedűs Anitának, konzulensemnek a kutatás folyamán nyújtott segítőkészségéért, tanácsaiért, melyekkel az egész munka készítése alatt támogatott, ezzel pedig hozzájárulva munkám befejezéséhez.

Hálával tartozom dr. Lesznyák Márta tanárnőnek, aki szaktudásával, ismereteivel segítette munkámat a kiértékelések folyamán.

Végezetül, de nem utolsó sorban köszönettel tartozom annak a tizenegy egyesületnek, akik a kérdőívem kitöltésével lehetővé tették a dél-alföldi régió sportolási lehetőségeinek vizsgálatát. Valamint köszönettel tartozom valamennyi, a kutatásban részt vevő szakembernek: gyógypedagógusnak, testnevelőnek, illetve az egyetemi hallgatóknak, hogy a kérdőívem kitöltésével hozzájárultak a dolgozat sikerességéhez, hogy ezáltal is jobban megismerhessük a fogyatékos személyek sportolási lehetőségeit.

Mellékletek

1. melléklet:

Egyesületi kérdőívek

1.) Az egyesület neve:

2.) Az egyesület alapításának éve: _____

3.) Az egyesület működési helye (város): _____

4.) Az egyesületben működő sportág(ak)

5.) Korlátozott-e a tagok létszáma?

Igen

Nem

6.) Ha igen, hány főben van maximalizálva ez a létszám? _____

7.) Jelenleg hány tagot számlálnak? _____

8.) Ha kevesebb a jelenlegi tagok száma, mint a maximálisan befogadható tagok száma, mi ennek az oka? (több válasz is megjelölhető)

a) Nincs az egyesület vonzáskörzetében több igény.

b) Nem tudják a tagdíjat megfizetni

c) Nem tudnak a lehetőségről.

d) Egyéb: _____

9.) Ha még nem telített a létszám, fogadnának-e új tagokat?

Igen

Nem

10.) Szokott-e lenni tagtoborzás?

Igen

Nem

11.) Ha igen, milyen módon reklámozza magát az egyesület? (több válasz is megjelölhető)

a) Plakátok

b) Újsághirdetés

c) Oktatási intézmények felkeresése

d) Bemutatóórák tartása

e) Rádióhirdetés

f) Helyi televíziós reklám

g) Országos televíziós reklám

h) Egyéb: _____

12.) Az egyesületnél kell-e tagdíjat fizetni?

Igen

Nem

13.) Ha van tagdíj, akkor azt milyen gyakran fizetik a tagok?

- a) Havonta
- b) Félévente
- c) Évente
- d) Egyéb: _____

14.) Ha van tagdíj, mennyi ennek az összege? _____

15.) Ha van tagdíj, akkor ezen felül részesül-e az egyesület egyéb támogatásban?

Igen

Nem

16.) Ha részesül egyéb támogatásban az egyesület, akkor azt milyen szervezettől, milyen forrástól kapja?

17.) Ha nincs tagdíj, miből tudja finanszírozni az egyesület a működését?

18.) Az egyesület tagjait figyelembe véve, milyen az egyesület összetétele?

- a) *Homogén* – csak fogyatékkal élők járnak az egyesületbe
- b) *Heterogén* – fogyatékkal élők és fogyatékkal nem élők együtt járnak az egyesületbe oly módon, hogy ugyanazon sportágat űzik, ugyanazon keretek között
- c) *Heterogén* – a fogyatékkal élők és a fogyatékkal nem élők egy egyesületben sportolnak, de az egyesület párhuzamosan üzemeltet parasportokat és normál sportokat

19.) A fogyatékkal élő tagokat figyelembe véve, mely csoportoknak biztosítanak sportolási lehetőséget?

- a) Mozgásukban akadályozottak számára
- b) Vakok- és gyengénlátók számára
- d) Értelmileg akadályozottak számára
- e) Egyéb: _____

20.) Hazai illetve nemzetközi szinten milyen eredményekkel büszkélkedhet az egyesület?

21.) Ha nem tudják magukat hazai és/vagy nemzetközi keretek között megméretni, akkor annak mi az oka?

22.) Van-e olyan személy vagy csapat az egyesületnél, aki/akik kvótát szereztek a 2012-es paralimpiai játékokra?

Igen

Nem

23.) Ha van, akkor ki/kik?

24.) Amennyiben egyesületi tag/csapat kvótát szerzett a paralimpiai játékokra milyen sportágban szerezte ezt?

2. melléklet

Kérdőív – szakembereknek

Neme: Nő Férfi

Kor:

Foglalkozás: Tanuló Tanár

Melyik városban dolgozik, tanul?.....

Ha Ön tanuló, milyen szakos hallgató? Testnevelés Gyógypedagógia

Ha Ön tanár, milyen szakon végzett?

- Testnevelés
- Gyógypedagógia
- Egyéb:

Ha Ön tanár, milyen intézményben oktat?

- ☐ Normál általános iskola
- ☐ Integrált általános iskola
- ☐ Szakközépiskola
- ☐ Szakiskola
- ☐ Gimnázium
- ☐ Gyógypedagógiai intézmény
- ☐ Egyéb:

Az intézmény neve:

Kérem válaszoljon a következő kérdésekre! (1 = Teljes mértékig egyet értek, 5 = Egyáltalán nem értek egyet)

	1	2	3	4	5
A fogyatékkal élők is ugyanúgy képesek a sportolásra					
Szükség van ennek a területnek a fejlesztésére					
A fogyatékkal élők sportolásával, mozgásával a gyógypedagógusoknak kell foglalkozniuk.					
Jelenleg Magyarországon kevés fogyatékkal élőknek van lehetősége a sportolásra, mozgásra.					
Nincs szükség új egyesületek létrehozására, hiszen a mostaniak is kihasználatlanok.					
Kiaknázatlan terület ma még Magyarországon a parasport.					
Nincsenek ma itthon parasport egyesületek					
A fogyatékkal élőknek speciális igényeik vannak a sportoláshoz, ezekre nem vagyunk felkészülve.					
Egy normál pedagógus nem tudja, hogy milyen lehetőségei vannak egy fogyatékkal élő személynek.					
Egy fogyatékkal élő gyermek számára tudnék ajánlani a környéken egyesületet, ahol sportolhatna.					
Ép- és parasportolók együtt edzhetnek, sportolhatnak akadályok nélkül.					
Hazánkban csupán a közelmúltban kezdett elterjedni a parasport.					
A normál általános iskolában tanuló gyermekeket nem kell megismertetni a fogyatékkal élők világával.					

Kérem, nevezzen meg Ön által ismert, környezetében működő parasport egyesület(ek)et!

.....

.....

.....

.....

Milyen sportágakban szereztek magyarok is kvótát a 2012-es paralimpiára?

.....

.....

.....

.....

Nevezzen meg olyan magyar sportolót, aki kvótát szerzett a paralimpiára 2012-ben!

.....

.....

.....

.....

3. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések

"A fogyatékkal élők is ugyanúgy képesek a sportolásra" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Nő	38,6 %	30,3 %	25,5 %	2,8 %	2,8 %
Férfi	44,1%	18,6 %	20,3 %	10,2 %	6,8 %

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Tanuló	40,4 %	27,2 %	24,3 %	3,7 %	4,4 %
Tanár	39,7 %	26,5 %	23,5 %	7,4 %	2,9 %

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

	1	2	3	4	5
Testnevelő	36,1%	27,8 %	16,7 %	13,9 %	5,6 %
Gyógypedagógus	43,8 %	25 %	31,3 %	0 %	0 %

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	41,2%	23,5%	23,5%	5,9%	5,9%
Integráló általános iskola	50%	25%	25%	0%	0%
Szakközépiskola, szakiskola	38,9%	22,2%	16,7%	16,7%	5,6%
Gimnázium	66,7%	33,3%	0%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	34,6%	30,8%	30,8%	3,8%	0%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

4. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések

"Szükség van ennek a területnek a fejlesztésére" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	61,1%	33,3%	0%	0%	5,6%
Integráló általános iskola	75%	0%	0%	0%	25%
Szakközépiskola, szakiskola	70,6%	11,8%	11,8%	0%	5,9%
Gimnázium	100%	0%	0%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	84%	12%	0%	0%	4%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	72,2 %	16,7 %	5,6 %	0%	5,6 %
Gyógypedagógus	77,4%	16,1%	0%	0%	6,5%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	70,4 %	14,8 %	3,7 %	3 %	8,1 %
Tanár	74,6 %	16,4 %	3 %	0 %	6 %

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

5. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "*Nincs szükség új egyesületek létrehozására, hiszen a mostaniak is kihasználatlanok*" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Nő	4,8%	8,2%	18,5%	25,3%	43,2%
Férfi	6,8%	13,6%	33,9%	18,6%	27,1%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	0%	11,1%	38,9%	27,8%	22,2%
Integráló általános iskola	0%	0%	0%	50%	50%
Szakközépiskola, szakiskola	5,6%	5,6%	27,8%	22,2%	38,9%
Gimnázium	0%	0%	33,3%	33,3%	33,3%
Gyógypedagógiai intézmény	3,8%	7,7%	19,2%	26,9%	42,3%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	2,7%	8,1%	32,4%	21,6%	35,1%
Gyógypedagógus	3,1%	6,3%	18,8%	34,4%	37,5%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	6,6%	11%	21,3%	21,3%	39,7%
Tanár	2,9%	7,2%	26,1%	27,5%	36,2%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

6. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "A normál általános iskolában tanuló gyermekeket meg kell ismertetni a fogyatékkal élők világával" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	11,1%	0%	5,6%	5,6%	77,8%
Integráló általános iskola	0%	0%	0%	0%	100%
Szakközépiskola, szakiskola	5,6%	5,6%	0%	0%	88,9%
Gimnázium	0%	0%	0%	0%	100%
Gyógypedagógiai intézmény	7,7%	0%	7,7%	7,7%	76,9%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	8,1%	2,7%	0%	2,7%	86,5%
Gyógypedagógus	6,3%	0%	9,4%	6,3%	78,1%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

7. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "A fogyatékkal élők sportolásával, mozgásával a gyógypedagógusoknak kell foglalkozniuk" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	5,6%	16,7%	61,1%	16,7%	0%
Integráló általános iskola	25%	0%	50%	25%	0%
Szakközép, szakiskola	16,7%	22,2%	27,8%	5,6%	27,8%
Gimnázium	0%	0%	66,7%	0%	33,3%
Gyógypedagógiai intézmény	23,1%	11,5%	42,3%	19,2%	3,8%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	10,8%	18,9%	43,2%	13,5%	13,5%
Gyógypedagógus	21,9%	9,4%	46,9%	15,6%	6,3%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	13,4%	29,9%	40,3%	11,2%	5,2%
Tanár	15,9%	14,5%	44,9%	14,5%	10,1%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

8. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "Jelenleg Magyarországon kevés fogyatékkal élőknek van lehetősége a sportolásra, mozgásra" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	22,2%	50%	22,2%	5,6%	0%
Integráló általános iskola	0%	50%	25%	25%	0%
Szakközép, szakiskola	27,8%	27,8%	33,3%	11,1%	0%
Gimnázium	33,3%	0%	66,7%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	11,5%	38,5%	38,5%	11,5%	0%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	25,3%	40,4%	26,7%	6,2%	1,4%
Férfi	25,4%	35,6%	27,1%	8,5%	3,4%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	27%	29,7%	32,4%	10,8%	0%
Gyógypedagógus	9,4%	46,9%	34,4%	9,4%	0%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	28,7%	39,7%	23,5%	5,1%	2,9%
Tanár	18,8%	37,7%	33,3%	10,1%	0%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

9. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "Kiaknázatlan terület ma még
Magyarországon a parasport" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	27,8%	33,3%	38,9%	0%	0%
Integráló általános iskola	0%	50%	25%	25%	0%
Szakközép, szakiskola	27,8%	22,2%	38,9%	11,1%	0%
Gimnázium	33,3%	33,3%	33,3%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	38,5%	23,1%	34,6%	3,8%	0%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	21,9%	33,6%	32,2%	11,6%	0,7%
Férfi	25,9%	36,2%	27,6%	6,9%	3,4%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelés	17%	34%	31,9%	12,8%	4,3%
Gyógypedagógia	20,5%	39,8%	26,1%	12,5%	1,1%

A válaszok aránya a tanulók szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanár					
Testnevelés	29,7%	21,6%	40,5%	8,1%	0%
Gyógypedagógus	31,3%	34,4%	31,3%	3,1%	0%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	19,3%	37,8%	28,1%	12,6%	2,2%
Tanár	30,4%	27,5%	36,2%	5,8%	0%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

10. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések

"Nincsenek ma itthon parasport egyesületek" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	5,6%	11,1%	55,6%	11,1%	16,7%
Integráló általános iskola	25%	25%	25%	0%	25%
Szakközépiskola, szakiskola	11,1%	27,8%	38,9%	11,1%	11,1%
Gimnázium	0%	0%	100%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	0%	32%	52%	4%	12%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	3,4%	18,6%	37,9%	11,7%	28,3%
Férfi	11,9%	16,9%	42,4%	11,9%	16,9%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelés	10,6%	21,3%	34%	12,8%	21,3%
Gyógypedagógia	3,4%	12,4%	33,7%	14,6%	36%

A válaszok aránya a tanulók szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Testnevelő	8,1%	21,6%	45,9%	8,1%	16,2%
Gyógypedagógus	3,2%	25,8%	54,8%	6,5%	9,7%

A válaszok aránya a tanárok szakterülete szerint

11. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "A fogyatékkal élőknek speciális igényeik vannak a sportoláshoz, ezekre nem vagyunk felkészülve" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	22,2%	44,4%	27,8%	5,6%	0%
Integráló általános iskola	25%	0%	25%	50%	0%
Szakközépiskola, szakiskola	16,7%	44,4%	33,3%	0%	5,6%
Gimnázium	0%	0%	66,7%	33,3%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	26,9%	19,2%	34,6%	19,2%	0%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	17,1%	30,8%	37,7%	11%	3,4%
Férfi	18,6%	39%	28,8%	11,9%	1,7%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelés	23,4%	27,7%	27,7%	17%	4,3%
Gyógypedagógia	11,2%	38,2%	40,4%	6,7%	3,4%

A válaszok aránya a tanulók szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Testnevelő	18,9%	29,7%	40,5%	8,1%	2,7%
Gyógypedagógus	25%	31,3%	25%	18,8%	0%

A válaszok aránya a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	15,4%	34,6%	36%	10,3%	3,7%
Tanár	21,7%	30,4%	33,3%	13%	1,4%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

12. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "Egy normál pedagógus nem tudja, hogy milyen lehetőségei vannak egy fogyatékkal élő személynek" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Nő	22,8%	34,5%	29%	11,7%	2,1%
Férfi	20,3%	22%	40,7%	15,3%	1,7%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	29,7%	21,6%	32,4%	13,5%	2,7%
Gyógypedagógus	15,6%	40,6%	18,8%	25%	0%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	21,5%	31,1%	35,6%	9,6%	2,2%
Tanár	23,2%	30,4%	26,1%	18,8%	1,4%

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében

13. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések "Egy fogyatékkal élő gyermek számára tudnék ajánlani a környéken egyesületet, ahol sportolhatna" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	5,6%	5,6%	33,3%	11,1%	44,4%
Integráló általános iskola	25%	0%	25%	25%	25%
Szakközépiskola, szakiskola	16,7%	0%	16,7%	22,2%	44,4%
Gimnázium	33,3%	0%	33,3%	0%	33,3%
Gyógypedagógiai intézmény	3,8%	3,8%	34,6%	15,4%	42,3%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	6,8%	10,3%	18,5%	24,7%	39,7%
Férfi	17,2%	5,2%	25,9%	19%	32,8%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelés	15,2%	13%	21,7%	28,3%	21,7%
Gyógypedagógia	6,7%	11,2%	13,5%	25,8%	42,7%

A válaszok aránya a tanulók szakterülete szerint

14. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések

"Ép- és parasportolók együtt edzhetnek" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	0%	27,8%	38,9%	22,2%	11,1%
Integráló általános iskola	25%	25%	50%	0%	0%
Szakközépiskola, szakiskola	5,6%	11,1%	66,7%	16,7%	0%
Gimnázium	33,3%	33,3%	33,3%	0%	0%
Gyógypedagógiai intézmény	3,8%	26,9%	50%	7,7%	11,5%

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	15,2%	22,8%	36,6%	16,6%	9%
Férfi	8,5%	22%	32,2%	22%	15,3%

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelő	8,1%	27%	43,2%	16,2%	5,4%
Gyógypedagógus	3,1%	18,8%	59,4%	9,4%	9,4%

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

15. melléklet

Szignifikáns eredményt nem mutató elemzések

"Hazánkban csupán a közelmúltban kezdet elterjedni a parasport" item kapcsán

	1	2	3	4	5
Normál általános iskola	16,7 %	33,3 %	38,9 %	11,1 %	0 %
Integráló általános iskola	0 %	25 %	50 %	25 %	0 %
Szakközép, szakiskola	5,6 %	22,2 %	27,8 %	38,9 %	5,6 %
Gimnázium	0 %	33,3 %	66,7 %	0 %	0 %
Gyógypedagógiai intézmény	11,5 %	30,8 %	50 %	7,7 %	0 %

A különböző típusú intézményekben adott válaszok eloszlása

	1	2	3	4	5
Nő	15,8 %	31,5 %	41,1 %	10,3 %	1,4 %
Férfi	8,5 %	32,2 %	45,8 %	13,6 %	0 %

A férfiak és nők válaszainak eloszlása

	1	2	3	4	5
Testnevelés	12,8 %	31,9 %	48,9 %	6,4 %	0 %
Gyógypedagógia	16,9 %	33,7 %	39,3 %	9 %	1,1 %

A válaszok aránya a tanulók szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Testnevelő	10,8 %	24,3 %	40,5 %	21,6 %	2,7 %
Gyógypedagógus	9,4 %	34,4 %	43,8 %	12,5 %	0 %

A válaszok arány a tanárok szakterülete szerint

	1	2	3	4	5
Tanuló	15,4 %	33,1 %	42,6 %	8,1 %	0,7 %
Tanár	10,1 %	29 %	42 %	17,4 %	1,4 %

A válaszok százalékos eloszlása a foglalkozás tükrében